

**VAN VASGELOOPTHEID NA HOOP –
'n DESKRIPTIEWE STUDIE VAN DIE SAMESMELTING TUSSEN
DIE NG STUDENTEKERK EN MOEDERKERK OP
STELLENBOSCH**

**VAN VASGELOOPTHEID NA HOOP –
'n DESKRIPTIEWE STUDIE VAN DIE SAMESMELTING TUSSEN
DIE NG STUDENTEKERK EN MOEDERKERK OP
STELLENBOSCH**

MTh in Bedieningspraktyk

*Skripsie ingelewer ter vervulling van 'n
deel van die vereiste vir die graad MTh
aan die Universiteit van Stellenbosch*

Studieleier: Prof Jurgens Hendriks

**Student: Jan de Wit van Zyl
Studentenommer: 11066322**

November 2007

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1	Bladsy
1.1 Hoekom skryf ek hierdie werkstuk – my eie storie	p 1
1.2 Werkswyse	p 1
1.3 Verduideliking van die belangrikste konsepte	p 2
1.4 Begrensing	p 4
 HOOFSTUK 2 – PROBLEEM	 p 5
2.1 Wat ons nog altyd gedoen het, werk nie meer nie	p 5
2.2 Studentekerk se impak op die gemeenskap word al hoe minder en Moederkerk se versorgingskultuur is onderontwikkeld	p 7
2.3 Ons roeping vervaag	p 8
2.4 Die leiers het nie geweet wat om te doen nie	p 10
2.5 Die stigting van 'n kategoriale gemeente veronderstel 'n homogene gemeenskap	p 11
2.6 Daar was 'n gevoel van vasgelooptheid	p 14
 HOOFSTUK 3 – NAVORSING	 p 15
3.1 Die wêreld verander – Castells	p 15
3.2 'n Versorgingstruktuur is belangrik – Stark	p 30
3.3 Geroep om 'n gestuurde kerk te wees – Newbigin en Bosch	p 35
3.4 Leiers wat weet is dikwels in ontkenning – Roxburgh en Rendle	p 40
3.5 Die viering van ons diversiteit – Armour en Browning	p 49
3.6 God skep uit niks – Jesaja 65	p 57
 HOOFSTUK 4 – HIPOTESE	 p 61
4.1 Die vasgelooptheid het ons gedwing om weer ons konteks ernstig op te neem	p 61
4.2 Krisisse laat ons mense in nood raaksien en help ons om met groter bewustheid ons eie gemeenskap te versorg	p 61

4.3 'n Vasgeloopte situasie laat kyk jou nuut na jouself, ander en God	p 62
4.4 Goeie leierskap is om eerlik te wees met wat jy nie weet nie, en te waag	p 63
4.5 Die samesmelting het ons uitgedaag om met meer as een sisteem te werk – dit verhoog gasvryheid en diversiteit	p 64
4.6 Moeilike situasies laat ons die skatte van die Skrif en tradisie nuut ontdek vir ons tyd	p 65
BRONNELYS	p 66

HOOFSTUK 1

1.1 Hoekom skryf ek hierdie werkstuk – my eie storie

Die laaste vyf jaar van die NG Studentekerk se bestaan was baie uitdagend. 'n Sameloop van omstandighede, die invloed van verandering in die wêreld, die sosio-politieke verandering in ons land en die invloed daarvan in ons eie gemeenskap, het meegewerk tot 'n situasie waarin Studentekerk nie meer kon voortbestaan soos voorheen nie.

Dit het gekulmineer in 'n onhoudbare situasie van vasgelooptheid. Daar was min lig en die toestand het die leiers swaarmoedig gemaak. Op 'n persoonlike vlak is ek in hierdie proses met my eie pyn en gebrokenheid gekonfronteer. 'n Reis saam met 'n berader het my op 'n pad van bewuswording geplaas en gevolglik kon ek in hierdie chaos tekens van nuwe lewe en hoop ontdek.

Ek is opnuut teruggedwing na die Woord as my enigste bron van krag. Dit is hier waar ek my roeping en identiteit weer nuut ontdek het en die opwinding om met onderskeiding te leef. Romeine 15:13 in die *Message* vertaling het nuwe betekenis vir my gekry:

May the God of green hope fill you up with joy, fill you up with peace, so that your believing lives, filled with the life-giving-energy of the Holy Spirit, brim over with hope.

1.2 Werkswyse

Hierdie werkstuk is 'n praktiese teologiese ondersoek na die vasgeloopte situasie van Studentekerk wat aanleiding gegee het tot die samesmelting met Moederkerk aan die begin van 2007. Die metodologiese uitgangspunt vir die skryf van hierdie werkstuk is Hendriks se *doen van teologie* (2004:34).

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofsgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe
- op die handeling van die Drie-Enige, missionêre God

- wat uit die toekoms vir ons wink om sy Ryk sigbaar te maak (verbeelding, visie)
- wat tot ons kom in ons konteks (intuisie, analise, aksie)
- wat tot ons kom in die Skrif, konfessies en tradisie (herinnering)

Hierdie opsomming van die prakties teologiese metodologie dien as vertrekpunt (Hendriks 2004:34). In Hoofstuk twee word ses probleemstellings aan die orde gestel vanuit Hendriks se definisie van die doen van teologie. Die probleemstellings word dieper uitgewerk aan die hand van 'n deskriptiewe studie (2004:233) van die verhale van Studentekerk en Moederkerk. Hoofstuk 3 gaan, soos hoofstuk twee, uit vanuit die prakties teologiese metodologie. Die ses probleemstellings word dan deur navorsing toegelig aan die hand van sekere boeke wat in die loop van die studie bestudeer is. Aan die einde van elk van hierdie navorsingsgedeeltes, word 'n teologiese refleksie op die probleemstelling in hoofstuk 2 gegee. In hoofstuk 4 word, soos in die vorige twee hoofstukke na aanleiding van Hendriks se model, 'n hipotese gevorm.

1.3 Verduideliking van die belangrikste konsepte

Transformasie

Die begrip transformasie word in die werkstuk op twee verskillende maniere gebruik. In die eerste plek dui dit op die globale verandering wat in die wêreld plaasgevind het. Volgens Castells (2000) berus hierdie verandering op die siening dat iewers tussen die laat 1960's en die middel 1970's daar 'n toevalligheid van drie onafhanklike prosesse plaasgevind het (vergelyk 3.1). Die een was die advent van die *informatie tegnologie* (Castells:1996). 'n Volgende was die ontwaking van *sosiale bewegings* soos menseregte, feminisme, vrydenkery, en 'n groter bewustheid van die omgewing. 'n Derde proses was 'n *ekonomiese krisis* van beide kapitalisme (die Weste) en statisme (vroeëre Sowet Unie). Die interaksie van hierdie drie prosesse, saam met die reaksie wat hulle ontlok het, argumenteer Castells (2000:1), het 'n nuwe ekonomie, 'n nuwe samelewing en 'n nuwe kultuur te weeg gebring. Op 'n tweede vlak dui die begrip *transformasie* op die verandering wat in elke gemeente moet plaasvind om dit wat in die wêreld gebeur het, te verdiskonteer. Volgens Roxburgh (2000:23) gebeur dit in 'n *tussen-in wêreld* – tussen dit wat ons ken en die onbekende wat voor ons lê. Vir verandering om plaas te vind, het mens leiers nodig wat sal waag!

Diversiteit

Met *diversiteit* word verskeidenheid bedoel. Gedurende 'n oorgangstyd moet ons versigtig wees om ons deure toe te hou vir onbekende dinge en mense. Ons moet dit dan juis waag met mekaar en toelaat dat die verskeidenheid ons situasie verryk.

Liminaliteit

Dit is een van die terme wat Turner en Arbuckle in hulle beskrywings van die oorgangsfase gebruik (Burger, 1995:30). Dit kom van die griekse woord *limen* wat drempel beteken. Dit veronderstel dat 'n mens in so 'n tyd uit die veilige sone van die bekende oor die drempel of 'n grens beweeg na 'n situasie wat vir jou heeltemal nuut en onbekend is (1995:102).

Communitas

Die *communitas* fase is 'n aspek van die oorgangproses in Turner se model om verandering te verduidelik. In hierdie fase is verbande losser en ongestruktureerd. Daar is min vaste reëls. Die fokus val op mense en verhoudings. Daar is groter gelykheid tussen mense. Die oorwoë gevoel wat mense het, is dié van onsekerheid (1995:28). In hierdie fase is daar 'n intense soeke na gemeenskap en vertroue. Onderlinge verhoudings wat ontwikkel, is van onskatbare waarde.

Brug

Roxburgh gebruik hierdie konsep in sy boek *Crossing the Bridge* (2000). Dit dui op die tussen fase in die transformasieproses, die fase van liminaliteit, of *communitas* waar alles onseker is, maar leiers met waagmoed moet optree as hulle enigsens 'n nuwe fase van stabiliteit wil betree. Dit is die oorsteek van grense waar mense gehelp word om nuwe ontdekkings te maak en kreatiwiteit los kom.

Vierde Wêreld

Die *Eerste Wêreld* is die sogenaamde Westerse lande waar voorspoed en ontwikkeling gedy. Mense het oor genoeg om van te leef, en meeste van die tyd te veel – die ekonomies vooruitstrewende lande in die wêreld. Die *Derde Wêreld* daarenteen is die sogenaamde ontwikkelende lande – lande met heelwat armoede, swak behuising, sukkelende ekonomie gepaardgaande met hoë misdaadsyfers en lewensverwagting wat swakker is. Castells (2000) lei

ons in in 'n heel nuwe begrip, naamlik die sogenaamde *Vierde Wêreld*. Volgens hom is dit die gevolg van ongelykheid, polarisasie (waar rykes al hoe ryker word en armes al hoe armer), armoede (waar mense onder die broodlyn leef) en dan wat Casells *misery* (ekstreme armoede waar huishoudings 50% onder die armoedelyn leef en op minder as \$1 per dag probeer oorleef) noem. Die individualisering van werk, die oor-uitbuiting van werkers, sosiale uitsluiting en perverse integrasie (kriminele ekonomie – waar mense geld maak deur kriminele aktiwiteite) gaan hand aan hand met die vorige prosesse. Hierdie is volgens Castells tekens van 'n *Vierde Wêreld* (2000:68-73).

1.4 Begrensing

Die studie van *Vasgelooptheid tot Hoop*, is 'n deskriptiewe studie van dit wat aanleiding gegee het tot Studentekerk se vasgeloopte situasie. Dit het uiteindelik uitgeloop op 'n proses van samesmelting tussen Studentekerk en Moederkerk. Verskeie van die voorgeskrewe boeke in die MTh in Bedieningspraktyk program is gebruik as navorsing om toeligting te gee oor die probleemsituasie. Enkele ander boeke is ook geraadpleeg in die proses. Hierdie skripsie is 'n gedeeltelike vereiste, saam met die voltooiing van die ander Blokkursusse, vir die verwerwing van die MTh Graad in Bedieningspraktyk.

HOOFSTUK 2 – PROBLEEM

In hierdie hoofstuk word ses probleemstellings aan die orde gestel wat die vasgelooptheid van Studentekerk bevestig. Hendriks se teologiese model dien as vertrekpunt van waaruit hierdie probleemstellings beoordeel word:

Hendriks se *doen van teologie* (2004:34) word as vertrekpunt vir die probleemstellings gebruik:

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe
- op die handeling van die Drie-enige, missionêre, God
- wat uit die toekoms vir ons wink om sy Ryk sigbaar te maak (verbeelding, visie)
- wat tot ons kom in ons konteks (intuïsie, analise, aksie)
- wat tot ons kom in die Skrif, konfessies en tradisie (herinnering)

Die probleemstellings word dieper uitgewerk aan die hand van 'n deskriptiewe studie (2004:233) van die verhale van Studentekerk en Moederkerk.

2.1 Wat ons nog altyd gedoen het, werk nie meer nie

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit beteken dat jy jou *konteks* ernstig moet opneem, en moet weet wat aan die gebeur is in die wêreld om jou. *Om te weet wie jy is moet jy weet waar jy is*, het iemand eendag tereg opgemerk. Hierdie onderskeidingsproses het op 'n bepaalde stadium skeef geloop in Studentekerk. Die vraag is dus: *Wat het verkeerd geloop?* Om dit te beantwoord moet die gemeente en kerk se konteks en storie in meer detail nagegaan word.

Om te verstaan hoe Studentekerk en Moederkerk se stories in mekaar steek, is dit nodig om te gaan kyk waar die wortels lê. Tot en met 1959 het Moederkerk die studente op Stellenbosch bedien. In 1959 stig Sentraal van Moederkerk af wat van toe af verantwoordelikheid vir die studentebediening geneem het. In 1986 stig Studentekerk van Sentraal af en neem Studentekerk

ten volle verantwoordelikheid vir alle studentebediening aan NG lidmate op Stellenbosch; alhoewel sy ook lidmate van ander denominasies geakkommodeer het. Met afstigting opereer die gemeente heeltemal selfstandig as 'n kategoriale gemeente, bestaande slegs uit studente. Dit was in die hoogbloei jare van Apartheid, waar die NG Kerk as wit bevoorregtes die voordele van Apartheid geniet het. Drie dienste is op 'n Sondag gehou – 'n oggenddiens en twee aanddienste. Die 19h00 aanddiens was die hoofdiens waartydens die kerkgebou volgepak was (2300 sitplekke). In daardie tyd was daar vyf voltydse leraars, 'n proponent en 'n paar hulpwerkers. Die gemeente het in hierdie tyd bo en behalwe hulle drie kantoorpersoneellede, ook 'n voltydse amptenaar in die Christus vir die Wêreld kantoor gehad wat die gemeente se lang- en korttermyn sendelinge se administrasie hanteer het.

Vir die eerste tien jaar het dit baie goed gewerk en het Studentekerk die golf gery. In die laaste tien jaar het die situasie in Studentekerk drasties verander waarvan die laaste vier jaar baie kritiek was. Sedert 2002 was ons slegs drie leraars, waarvan die een leraar sedert 2005 slegs gekoppel was aan die gemeente met minder verpligtinge en aan die begin van 2007 demissie ontvang het. Die Christus vir die Wêreld kantoor het aan die einde van 2001 toegemaak en kantoorpersoneel het ook verminder na twee. Die verkleining in personeel was 'n refleksie van die afname in getalle. Dit het verder gelei tot die afskaling van eredienste – soveel so dat sedert 2001 daar slegs een aanddiens in Studentekerk was en geen oggenddienste nie.

Wat tien jaar gelede gewerk het, het ewe skielik nie meer gewerk nie. Alhoewel die lidmaatgetalle afgeneem het, asook die personeel, het niks regtig verander nie. Dieselfde strukture waarmee die gemeente as kategoriale gemeente gefunksioneer het met afstigting was steeds in plek. Alhoewel daar minder mense in die eredienste was, was die hoeveelheid werk wat die ou struktuur gevra het om in stand te hou, dieselfde. Nou was die lading net groter omdat twee predikante die verantwoordelikheid moes dra wat vyf leraars vroeër gedoen het, en toe met 'n baie groter ondersteuningspan.

Minder as 'n kilometer verder het daar by Moederkerk 'n interessante ding gebeur. Daar het ook drastiese veranderinge plaasgevind. Aan die begin van die negentigs was dit 'n gemeente met hoofsaaklik ouer lidmate. Aanddienste het nie regtig gefunksioneer nie. Met die koms van

'n nuwe leraar het daar sekere positiewe veranderinge gekom. Waar studentegetalle by Studentekerk gedaal het, het al meer studente saans die Moederkerk eredienste bygewoon. Moederkerk het algaande begin onderskeid maak tussen hulle sogenaamde *oggend-* en *aandgemeente*. Studente wat die eredienste daar bygewoon het, het al hoe meer gevra vir 'n pastorale bediening, asook vir 'n eiesoortige studentebediening waar hulle in kleingroepe en bedieninge betrokke kon word. 'n Ringsbesluit met afstigting van Studentekerk het egter bepaal dat Studentekerk die enigste gemeente in die dorp is wat studente mag bedien.

Dit wil dus voorkom of Studentekerk bly voorleef het in 'n wêreld wat nie meer bestaan het nie. Op 'n makrovlak het die wêreld verander wat meegebring het dat gemeenskappe op 'n mikrovlak ook drasties verander het. Studentekerk het haar saam met alle ander kerke in 'n post-Apartheidsbedeling bevind en sy was skielik nie meer die bevoorregte van vroeër nie (vergelyk Gensicke se sisteem – Figuur 4 in 3.1). In die tyd van Oom Kosie Gericke¹ was die kerk en die regering baie na aan mekaar met Gericke wat huisvriende van dr Verwoerd en Voster was. Daar was 'n legitimasie krag wat nie net die kerk nie, maar die hele Stellenbosch en ook die res van die land beïnvloed het. Hierdie kragte het ewe skielik verdwyn wat die kerk in 'n identiteitskrisis gedompel het.

Studentekerk was ook nie meer die enigste rolspeler in die dorp wat studentebediening betref nie. Studente het nie net na Moederkerk gegaan nie. Baie studente het na ander meer informele bedieninge soos Shophar, His People en Stellenbosch Gemeente gegaan. Studentekerk het egter ten spyte van al hierdie veranderinge voortgegaan om met ou uitgediende strukture binne 'n nuwe wêreld te opereer.

2.2 Studentekerk se impak op die gemeenskap word al hoe minder en Moederkerk se versorgingskultuur is onderontwikkeld

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n *geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe*. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap

---

¹ Oom Kosie Gericke was Studenteleraar op Stellenbosch in die vyftiger en sestiger jare.

waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. 'n Gerigtheid op die Koninkryk voorkom selfgesentreerde kerkisme.

Studentekerk se vasgeloopte situasie het haar al hoe meer laat fokus op haarself. Soos wat getalle minder geraak het, het kritiek en wanpersepsies al hoe meer geraak. 'n Groot gebou wat strategies geleë is op kampus, is al hoe meer onderbenut. Daar was sedert 2001 slegs een aanddiens op 'n Sondag met 'n gemiddelde bywoning van ongeveer 400 studente in 2006, en geen oggenddienste nie – dit in 'n gebou wat toe 2300 studente kon huisves. Vakansies, wanneer studente nie hier is nie, het die kerkgebou onbenut en toe gestaan. Met minder studente was daar minder dankoffers. Met studente wat na ander gemeentes beweeg het, het al meer ouers hulle finansiële betrokkenheid gestaak. Die sinode het dienoooreenkomstig hulle subsidie ingekort. Dit opsigself het die bouse kringloop verhoog met leiers wat al hoe swaarder begin trek het. Met 'n al kleiner gehoor in 'n massiewe gebou, was dit moeilik om 'n gasvrye ruimte te skep sonder die nodige fondse. So het Studentekerk op die hoek van Victoria en Ryneveldstraat oënskynlik 'n al kleiner rol in die gemeenskap begin speel.

Aan die ander kant het Moederkerk met die “probleem” begin sit dat daar soveel studente saans die eredienste bygewoon het, dat daar gewoon net nie genoeg plek was nie. 'n Tweede aanddiens is ingestel in die tweede semester van 2006 om hierdie probleem te ondervang. Steeds het Moederkerk nie die “reg” gehad om studente pastoraal te bedien nie en ook nie die infrastruktuur om die massas studente in 'n versorgingstruktuur op te vang nie.

Een van die vasgeloopte situasies was dus Studentekerk wat met al minder getalle en 'n onderbenutte en onfunksionele gebou al minder impak op die gemeenskap gemaak het, en Moederkerk aan die anderkant met 'n klomp erediensbywoners sonder 'n infrastruktuur om die studente in bedeyninge en versorgingstrukture op te vang, en hierby 'n ringsbesluit wat hulle nie die geleentheid daartoe gegee het nie.

2.3 Ons roeping vervaag

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n

geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God (2004:34). Mense se betrokkenheid in kerk en samelewing het dus alles te make met hulle *roeping*.

Coenie Burger skryf in sy boek *Ontmoetings met die lewende God* (2005:13) dat *roeping* te make het met drie groot vrae:

- Die vraag na God – *Waar vind ek die ware God en hoe kan ek hom beter leer ken?*
- Die vraag na onself en na selfverstaan – *Wie is ek en hoe kan ek myself beter leer ken en verstaan?*
- Die vraag na die sin van die lewe – *Hoe kry ek sin gemaak van die wêreld daar buite? Waaroor gaan die lewe eintlik en hoe vind ek my plek daarin?*

Roeping gaan dus volgens Burger (2005) oor hoe mens *kyk*: Om met nuwe oë na God te kyk en deur Hom verras te word; om nuut te kyk na jou self – met waardering hoe die Here jou gemaak het met spesiale gawes en passies, en 'n unieke persoonlikheid; en om met sagte oë na ander en jou omgewing, konteks te kyk en te ontdek hoe jy daar inpas.

As ons dan sê dat die vasgeloopte situasie van Studentekerk ons roeping laat vervaag het, sê ons daarmee dat dit so benouend en donker geword het, dat ons God al hoe slegter begin hoor en sien het.

Die krisis van getalle wat afgeneem het en daarmee saam al die stories van 'n gemeente wat aan die doodloop was, en al die negatiewe persepsies, was alles behalwe 'n waarderende situasie vir die leiers en die lidmate. Ons het na onself as verloorders begin kyk en het vergeet wie ons eintlik is, watter gawes die Here ons gegee het en dat ons steeds bruikbaar in God se hand is. In die vorige afdeling het ons reeds gesien dat ons in die proses so ingekeer geraak het, dat ons nie meer die gemeenskap daar buite gesien het nie en was ons nie meer sout en lig nie.

Studentekerk het in hierdie sin haar roeping verloor.

2.4 Die leiers het nie geweet wat om te doen nie

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Die droom van God se Koninkryk energieer mense en die Heilige Gees inspireer hulle. Ons hoor hier iets wat te make het met *visie*. God werk met 'n plan en een van die grootste genadegawes aan ons is dat God mense gebruik om sy plan uit te voer. God het deur die geskiedenis *leiers* opgerig om sy volk te rig op die plan wat Hy vir hulle het. Hy doen dit steeds vandag!

Studentekerk is in die laat negentiger jare in 'n geweldige leierskapskrisis gedompel toe twee van haar kern leiers in die predikantespan kort na mekaar weg is uit die gemeente. Hulle het die sekretaresse, oftewel die administratiewe beampte van die gemeente, wat op daardie stadium die infrastruktuur van die gemeente in stand gehou het, saam met hulle gevat. In 'n kategoriale gemeente soos Studentekerk, is die predikante en die kantoor personeel ironies genoeg die mense wat kontinuïteit bied aangesien studente kom en gaan en dit eintlik maar 'n transisie gemeente is. Die gemeente verander jaarliks soos wat senior studente die kampus verlaat as hulle graad kry en nuwe eerstejaars by die gemeente aansluit. Die weggaan van hierdie kernpersoneel het 'n groot vakuum gelaat.

Toe hierdie leiers weg is, is die gemeente deur 'n intensiewe visioneringsproses. Twee jong predikante is beroep en het toe 'n span gevorm saam met die twee oorblywende leraars wat beide vir bykans twintig jaar in die gemeente was en toe albei aftree ouderdom bereik het. 'n Leraar het homself kom aanbied om die gemeente deur hierdie moeilike situasie te begelei. Hy was voorheen deel van die predikantespan en het die gemeente goed geken en het toe pas die VCSV deur 'n transformasieproses begelei. Sy leierskapstyl was geskoei op die Willow Creek model. Daar was aanvanklik baie energie, maar na 'n jaar het onderlinge opgekropte konflik tot uitbarsting gekom en het hy besluit om te onttrek. 'n Kern groep studenteleiers het saam met

hierdie leraar die gemeente verlaat. Kort daarna het een van die senior leraars afgetree en was dit die twee jonger predikante en die ander leraar naby aan aftrede wat oorgebly het.

Negatiewe stories en wanpersepsies het die wêreld vol geloop. Van die vorige predikante wat nou leiers in die sinodale strukture was, het baie te sê gehad oor wat aan die gebeur was, aangesien die sinode 'n substansiële subsidie aan Studentebediening gegee het. Sommige het hulle eier te lê gehad oor die probleem en het met oplossings probeer kom. Eers is gevra *wat* fout is. Spoedig het die *wat* in 'n *wie* verander. Die probleem is voor die deur van die predikante gelê. Meer as een keer moes ons aanhoor: *As julle net beter predikers kon kry*. Ons het ag geslaan op hierdie opmerkings en tydens spesiale dienste soos Pinkster van die sogenaamde *beste* predikers ingekry. Ons het selfs op 'n stadium die tyd van 'n leraar ingekoop wat baie gereeld oor 'n tydperk van 'n semester die prediking waargeneem het. Dit het geen noemenswaardige verskil aan getalle meegebring nie.

Bogenoemde situasie het geweldige spanning by die bestaande leraars veroorsaak – veral die twee jonger predikante. Hulle het die fout by hulleself gesoek en in die proses baie swaar gekry. Met hulle hande in hulle hare, het hulle nie geweet wat om volgende te doen nie.

2.5 Die stigting van 'n kategoriale gemeente veronderstel 'n homogene gemeenskap

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Hy roep ons verder binne 'n bepaalde *konteks*.

Die konteks van ons land met die afstigting van Studentekerk in 1986 is 'n belangrike perspektief wat nie uit die oog verloor moet word nie. Dit was die hoogbloei van Apartheid. Die Universiteit was hoofsaaklik wit. Die Universiteit van Wes-Kaapland (UWK) was die

universiteit wat bruin en swart studente geakkomodeer het. Daar was min onderlinge skakeling tussen bruin/swart en wit studente. UWK was dan ook die broeiplek van opstand teen die regering van die dag. Hierdie elemente is met alle mag uit Stellenbosch probeer hou. Die Nasionale Party met sy regeringspropaganda het die grensoorlog aan die gang gehou en het 'n jong generasie gevange gehou in 'n vals wêreld. Vrees en 'n verdraaide perspektief van die *idee* waarvoor Stellenbosch staan, het gemaak dat hekwagters gekeer het dat sekere mense en idees Stellenbosch binnekom, of dat mense met verruimte idees uitgaan en die wêreld daar buite daarmee gaan “besoedel”².

Daar is reeds verwys na senior predikante van die studentebediening by die destydse Studentekerk voor afstigting van Sentraal wat huisvriende met Verwoerd en Voster was. Hierdie leiers se invloed is dus verder bevorder deur die kerk. Daar was ook liberale leiers soos Beyers Naudé en Willie Jonker en later Van Zyl Slabbert en andere. Hulle het 'n opdraende stryd gevoer en is uitgeskuif toe hulle die regering van die dag teëgestaan het. Later van tyd in die laat tagtiger jare toe die stryd feller geword het, was daar leraars in Studentekerk wat die sisteem uitgedaag het. Een van hulle se paspoort is teruggetrek toe hy saam met ander liberales met die ANC in Lusaka wou gaan praat. Hy is streng dopgehou deur die veiligheidspolisie en sy telefoon was onder andere afgeluister. Hy het egter vasgebyt (soms onder moeilike omstandighede) en 'n kleiner groep studente blootstelling gegee deur hulle op ekumeniese toere te vat. Hierdie leiers se lewens is totaal verander deur hierdie blootstellings en baie van hulle het prominente leiers in die Nuwe Suid-Afrika geword.

Toe Studentekerk in 1986 besluit het om op haar eie te gaan, het haar konteks baie verskraal. Die keuse vir 'n kategoriale model van bediening het die interaksie met ander generasies uitgesluit aangesien 'n kategoriale model 'n homogene gemeenskap veronderstel. Ook die stem van God deur ander generasies het hierdeur stil geword en Studentekerk het haar binne die groter gemeenskap al hoe meer gemarginaliseer.

Die rasionaal agter die afstigting destyds, was die akkommodering van progressiewe denke binne 'n stagnante situasie (juis ook van die politieke sisteem wat hierbo beskryf is). Sentraal

---

² Vergelyk hier Prof Chris Brink se intree boodskap met sy inhuldiging as Rektor en Visie-Kanselier van die Universiteit van Stellenbosch.

Gemeente waarbinne die studentebediening geresorteer het, het 'n remmende effek gehad op die meer liberale uitkyk van studente en veral die studenteleraars in daardie tyd. Studentekerk op haar eie het ruimte gemaak vir die eksperimentering op verskillende vlakke van bediening. In die opsig was Studentekerk die kweekakker van innoverende denke en prosesse wat die gemeente een van die voorstes op 'n praktiese teologiese vlak gemaak het.

Vir die leierskap van die gemeente het die homogene studente-opset die leraars ruimte gegee om navorsing te doen, verder te studeer, boeke te skryf en hulleself uit te leef in buite-gemeentelike strukture, aangesien studente effektief net nege maande van die jaar hier was. Die ander drie maande was Universiteitsvakansies en daar was geen studentebediening nie, behalwe vir die uitreike gedurende sommige van die Universiteitsvakansies.

Na 1994 het die kerklike speelveld op Stellenbosch egter verander (sien navorsing van Gensicke by 3.1). Saam met die politieke verandering in ons land was daar in die wêreld globale veranderinge wat gemeenskappe totaal en al kom transformeer het (sien Castells in 3.1). Stellenbosch is nie hiervan gespaar nie. Studentekerk het in 'n groot mate nie tred gehou met hierdie verandering nie en het haarself in die proses al hoe meer geïsoleer – dít in 'n tydperk toe diversiteit 'n al hoe groter gebruikswoord in die omgewing geword het.

Studentekerk het 'n kunsmatige situasie in stand gehou wat nie die realiteit van die gemeenskap daar buite gereflekteer het nie. Dit opsigself het studente nie voorberei vir die lewe na hulle studies nie. Nooit weer sou hulle so 'n geestelike tuiste vind wat uit 'n homogene groep bestaan nie. Dit het dan ook die gevolg gehad dat baie studente wat afgestudeer het, die NG Kerk na hulle studies verlaat het en hulle tuiste by meer charismatiese kerke gaan soek het.

'n Gemeente met 'n homogene bediening soos Studentekerk het nie ruimte gemaak vir diversiteit nie. Alhoewel daar in die laaste paar jaar 'n samewerkingsooreenkoms met die VGK was en die gemeente gepoog het om meer interkultureel te wees, was daar geen sprake van intergeneratieweïteit nie. Daar is gepoog om ruimte te maak vir verskillende spiritualiteitsstyle. Alhoewel Studentekerk 'n meer informele styl gehad het, het sy egter probeer om binne een erediens beide die klassieke en informele style wat byvoorbeeld musiek betref, te akkommodeer.

Dit het glad nie gewerk nie. Dit het studente eerder frustreer, aangesien dié wat hou van lofprijsing en aanbidding saam met 'n orkes, altyd gevoel het daar word te min ruimte vir hulle gebied. Dié wat meer van die klassieke styl gehou het, was eweneens ontevrede. Vir eersgenoemde groep was daar nou drie of meer alternatiewe kerke om na te gaan. Vir laasgenoemde groep was daar die Moedergemeente se aanddienste – wat hulle volgepak het.

Dit het dus al hoe duideliker geraak dat 'n volhoubare studentebediening nie haalbaar was binne 'n homogene gedateerde gemeente nie. Die suksesresep van 1986 se dae was getel.

2.6 Daar was 'n gevoel van vasgelooptheid

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Hy roep ons verder binne 'n bepaalde konteks. Binne hierdie konteks praat God met ons deur die *Woord en tradisie*.

Studentekerk het egter op so 'n punt gekom dat hulle God se stem nie meer duidelik kon hoor nie. Hulle is so verblind deur hulle omstandighede dat God se Woord vaag en die tradisie sinneloos geword het.

Alles wat nog altyd gewerk het, het ewe skielik net nie meer gewerk nie. Getalle het begin afneem wat 'n effek op die finansies van die gemeente gehad het. 'n Oorlewingsstryd het die gemeente se fokus op die gemeenskap laat verloor. Dit het al hoe duideliker geword dat Studentekerk sukkel met haar identiteit wat 'n teken was dat sy haar roeping verloor het. Dit opsigself het 'n krisis in die leierskap veroorsaak. Kernleiers het beroepe elders aanvaar wat 'n vakuum gelaat het. Negatiewe persepsies het die leiers wat oorgebly het met 'n baie moeilike taak gelaat. 'n Lineêre kyk na die situasie (Vgl Rendle in 3.4) het die leiers die blaam laat kry vir die dilemma waarin die gemeente is.

Hierdie vasgelooptheid het die gemeente verlam.

HOOFSTUK 3 – NAVORSING

Prakties teologiese metodologie (Hendriks 2004:34) is soos in hoofstuk 2 die uitgangspunt van hierdie hoofstuk. Elke probleemstelling van hoofstuk 2 word aan die hand van boeke wat deur die loop van die MTh-kursus bestudeer is, ge-evalueer. In 'n teologiese refleksie word daar dan gevolgtrekkings gemaak wat help met die vorming van 'n hipotese in Hoofstuk 4.

3.1 Die wêreld verander – Castells

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit beteken dat jy jou *konteks* ernstig moet opneem, en moet weet wat aan die gebeur is in die wêreld om jou. *Om te weet wie jy is moet jy weet waar jy is*, het iemand eendag tereg opgemerk.

Studentekerk se vasgelooptheid, het in vele opsigte 'n tonnelvisie gebring. Ons het voortgeleef in 'n wêreld wat nie meer bestaan nie. Castells het gehelp om ons 'n prentjie van die globale wêreld te gee. Soms sien mense eers die verandering in jou onmiddellike konteks raak as jy die verandering in die globale konteks kan raaksien.

Die wêreld waarin ons leef het verander. Dit is die mense en instansies wat hierdie waarheid in die oë kyk en die nodige aanpassings maak, wat gaan oorleef. Die tragedie is dat baie hulle eerder onttrek in hulle eie wêreld, teruggryp na die verlede en bly voortleef in 'n wêreld wat nie meer bestaan nie. Binne 'n snel veranderende wêreld is dit ongelukkig die kerk wat in baie gevalle vir mense die laaste bastion van 'n vorige bedeling geword het. Dit is so ironies dat dit juis *in kerke* is waarin jy instap en jy jou vasloop in ou argaïese gebruike, ou ruimtes en geykte taalgebruik wat min weerspieël van die inkarnasie en die vertaling van die evangelie binne nuwe kontekste. Dit is hier waar die aanbiddingsruimtes eerder as museums funksioneer en aanbiddings-geleenthede deur 'n klompie ouer mense bygewoon word wat in nostalgie leef. Tragies dat baie kerke en gemeentes voortleef in 'n wêreld wat nie meer bestaan nie, en so hulle self marginaliseer binne 'n wêreld waarin hulle só 'n groot transformerende rol kon vervul.

Manuel Castells help ons om ons wêreld beter te verstaan. Hy karteer die wortels van die globale transformasie proses. Sy interpretasie van hierdie verandering berus op die siening dat

iewers tussen die laat 1960's en die middel 1970's daar 'n toevalligheid van drie onafhanklike prosesse plaasgevind het. Die een was die advent van die *informasie tegnologie* (1996). 'n Volgende was die ontwaking van *sosiale bewegings* soos menseregte, feminisme, vrydenkery, en 'n groter bewustheid van die omgewing. 'n Derde proses was 'n *ekonomiese krisis* van beide kapitalisme (die Weste) en statisme (vroeëre Sowet Unie). Die interaksie van hierdie drie prosesse, saam met die reaksie wat hulle ontlok het, argumenteer Castells (2000:1), het 'n nuwe ekonomie, 'n nuwe samelewing en 'n nuwe kultuur te weeg gebring.

- In *The Rise of the Network Society* (1996) argumenteer Castells dat die wêreld met die ontploffing van die informasie tegnologie 'n nuwe karakter begin aanneem het – die wêreld word nou gekarakteriseer deur netwerke van korporatiewe organisasies, die globalisering van strategiese ekonomiese aktiwiteite, die buigsaamheid, onstabieleit, en die individualisering van werk.
- In sy *End of Millennium* (2000, 2de uitgawe) is dit sy verwysing na *the Rise of the Fourth World* (2000:68) wat ons 'n nuwe prentjie van ons samelewing kom skets. Hiermee verwys Castells na die verarmde areas in elke land van die wêreld. Die punt wat Castells in hierdie boek wil maak is dat met die ontwikkeling van informasie tegnologie, die ekonomiese kompetisie wat daarmee gepaard gaan en sosiale rekonstruksie, ongelykheid, polarisasie, armoede en ekstreme armoede (*misery* – waar inkomste 50% onder die armoede lyn lê), 'n al groter werklikheid in ons samelewing geword het (2000:70).

Alhoewel die globale gemiddelde lewensstandaard in die laaste drie dekades opgegaan het, toon die verspreiding van rykdom 'n verhoging in ongelykheid en polarisasie – armes word armer en rykes word ryker. Die groter prentjie lyk beslis nie goed nie. Die globale inkomste van die armste 20% van die samelewing het van 2,3 na 1,4 % gedaal in die laaste 30 jaar. Die globale inkomste van die rykste 20% het verhoog van 70% na 85%. Die bates van die drie rykste mense in die wêreld was meer as die gesamentlike inkomste van die 48 armste lande in die wêreld met 'n totale bevolking van 600 miljoen mense. In 1995 was daar 1,3 biljoen mense (33% van die wêreldse bevolking) wat in ekstreme armoede geleef het (minder as \$ 1 per dag). In 1991 het 85% van die wêreldse bevolking 15% van die totale inkomste ontvang. Die groei in armoede en ekstreme armoede is 'n globale fenomeen. Ongelyke ontwikkeling neem toe met 'n gelyktydige

uitsluiting en insluiting in die groeiprosesse. Die grootste rede hiervoor is die informasie kapitalisme wat 'n geweldige kragtige sistemiese vloei beheer (2000:78).

Die prentjie van Afrika, ons eie kontinent, lyk benard. Castells praat van die *ont-mensliking (the de-humanizing)* van Afrika (2000:83). In Sub-Sahara Afrika leef 54,4% in ekstreme armoede (*misery*) – wat beteken dat hulle met minder as \$1 per dag moet oorleef. In 1990 het Afrika net gedeel in 1% van die wêreld se uitvoermark. In 1990 was Afrika slegs 1,5% van die wêreldse bestemming vir uitvoere. Agv die geweldige armoede begin al meer bestaansboere produkte produseer vir uitvoer uit desperaatheid om ekstra inkomste te genereer. Die gevolg is verdere armoede in die wintermaande. Hierby is die pandemie van MIV/Vigs wat deur swak sosiale en ekonomiese toestande vererger word een van die grootste bedreigings vir die wêreld en bydraende faktor tot Afrika se armoede (2000:83).

Van die redes vir die marginalisering van Afrika in die globale ekonomiese mark, is (2000:90):

- 'n Onbetroubare institusionele omgewing, korrupte leiers en gebruike.
- Nie genoegsame produksie gepaardgaande met swak kommunikasie infrastrukture.
- Ekonomiese beleide wat uitvoere en beleggings penaliseer ten gunste van plaaslike besighede wat werk in assosiasie met staatsburokrasie.
- Kapitale vloei van Afrika lande na persoonlike rekeninge en winsgewende internasionale beleggings – uitsluitlik vir 'n paar welgesteldes (korrupsie).

Een van Afrika se grootste probleme in die tegnologiese ontwaking in die wêreld is juis die tegnologiese apartheid wat sy van die res van die wêreld ervaar. Informasie tegnologie, die vermoë om dit te gebruik en daarby aan te pas, is die kritiese faktor om toegang tot rykdom te kry en dit te genereer, sowel as mag en kennis. Afrika is wat dit betref die swakste daaraan toe; omdat sy die minste geletterd is in rekenaar-vaardighede in die hele wêreld. Om hierin te begin verbeter, benodig Afrika eers beter en betroubaarder elektriese voorsiening. Fisiese infrastruktuur sowel as die menslike vaardighede om dit te bestuur en toe te pas, is net nie daar nie (2000:92).

Suid-Afrika is egter duidelik anders as die res van Afrika en is beslis 'n teken van hoop. Suid-Afrika het 'n hoër vlak van industrialisasie, het 'n groter gediversifiseerde ekonomie en speel 'n groter rol in die globale ekonomie as die res van die kontinent. Dit balanseer lae inkomste afhanklikheid en hoë vaardigheid kompeterende ekonomie met mekaar. Die politieke transformasie sedert 1994 het groot ekonomiese stabiliteit gebring met jaarlikse tekens van groei. Wat statistieke betref maak SA 44% van die totale GDP van Sub-Sahara Afrika uit, en 52% van die totale industriële uitsette. SA gebruik 64% van alle elektrisiteit wat in Sub-Sahara Afrika geproduseer word. Die Johannesburgse effektebeurs (JSE) is die tiende grootste gekapitaliseerde mark in die wêreld. Mynbou verdien 71% van die land se buitelandse valuta (2000:122).

Die prentjie het egter ook 'n donker sy. Die industrie het gestagneer sedert die 70'er jare en toon 'n negatiewe groei sedert 1980. Werkloosheid het gestyg sedert middel 1970's en het nie verbeter sedert 1994 nie. Daar is verder 'n groot ongelykheid in die verspreiding van inkomste (hoogste in die wêreld). Die armstes 20% verdien 1,5% van die nasionale inkomste. Die rykste 10% verdien 50% van die totale nasionale inkomste. Daar is tot 8 miljoen ongedokumenteerde immigrante. Hulle stoot die werkloosheid, armoede en misdaadsyfers op en het 'n sterk negatiewe invloed op die ekonomie. Dalk word daar te hoë en onrealistiese eise gestel aan Suid-Afrika as die groei engin van Sub-Sahara Afrika (2000:123,124).

Suid-Afrika kan nie alleen die las van die kontinent dra nie. 'n Manier om uit hierdie dilemma te kom, is die totale rekonstruksie van die Afrika samelewing op die basis van selfversorging. Dit kan alleenlik gebeur as hulle die doelwitte van globale kapitalisme verwerp. Die daarstel van omgewings-volhoubaarheids-ontwikkelings-modelle is van kardinale belang. 'n Nuwe identiteit volgens die kapasiteit van die mense en die kontinent moet ontwikkel word. Die grootste struikelblokke hierin is die waardes van die politieke elite, die netwerke van die Weste wat Afrika eksploiteer en hiermee saam korrupte politieke leiers (2000:127).

Die uitdaging is om nie te konformeer aan die res van die wêreld nie. Afrika moet haar uniekheid omhels en op 'n rewolusionêre wyse die identiteit wat Westerse media globaal afforseer, teenwerk (2000:127).

- In *The Power of identity* (2004, 2de uitgawe) kom help Castells ons om te verstaan dat die wêreld besig is om te verander deur die gekombineerde impak van *globalisasie, informasie en tegnologie*.

Die sleutel van *identiteit* het geskuif van “macht” (fisiese mag – die mag van wapens en mense) na “mind” (informasie). Dít het gelei tot die herdefiniëring van IDENTITEIT. Die implikasies van hierdie mag skuif is die feit dat informasie tegnologie ’n radikale verandering teweeg gebring het in die wêreld deur dit ’n “global village” te maak onder andere deur die herdefiniëring van *tyd* en *plek*. *Plek*, die geografiese gelokaliseerde plek waar jy binne tyd en ruimte fisies op ’n plek is, het “plek” moes maak vir die virtuele realiteit waar ’n kunsmatige ruimte geskep word deur die sensoriese stimuli van ’n rekenaar wat as reël ervaar word. Jou aksies agter die sleutelbord van die rekenaar bepaal wat op die skerm gebeur en skep jou plek – jou wêreld. Hierdie kuber spasie is die plek waar ’n groot deel van die samelewing hulle tyd spandeer en dinge saam doen binne ’n gerekenariseerde realiteit. Binne hierdie vloeiende spasie vloei mag, rykdom en informasie saam in ’n virtuele spasie wat ons realiteit rekonstrueer. Dit staan in spanning met die spasie van fisiese plek en tyd en manipuleer dit. Dit word verder deur die informasie tegnologie gedryf binne die netwerk samelewing wat ons ekonomie, politiek en simboliese lewe beheer. Ook tyd word herdefinieer binne hierdie nuwe raamwerk. Die 24uur klok tyd maak plek vir tydlose tyd. Binne die spasie van ’n virtuele realiteit lyk dit asof alles onmiddellik beskikbaar is (vgl die informasie oor globale finansiële markte en transaksies).

Binne hierdie tydsfeer van laat moderniteit sien ons die dialektiese interspel tussen die globale en die lokale. Globalisering het daartoe gelei dat mense ontwortel is van hulle tradisies en die sekuriteite wat dit gebied het. Hulle is geforseer om hulle lewens te heroriënteer binne ’n nuwe raamwerk. Mens sien dit duidelik binne die konteks van informasie kapitalisme. Mag word herdefinieer en beheer word verkry deur toegang tot informasie en die kuberspasië.

Multinasionale maatskappye en globale politici “speel” die effektebeurs via die internet. Hulle doelwitte is maksimum winste. Hulle kry dit reg deur hulle produksiekoste so laag as moontlik te hou asook deurdat hulle kapitaal en besigheid skuif na maatskappye wat die meeste wins maak. Die verloorde is op die ou end die werkersklas en hulle in die staatsdiens wie nie die “spelreëls” ken nie en nie toegang tot die informasie het nie. Die resultaat is onsekerheid en ’n

verset teen die groot rolspelers en hulle propaganda. Lokale identiteit word dus weer belangrik omdat dit sekuriteit kan bied.

Wat Castells aan ons kom skets is die prentjie van 'n veranderende wêreld. Die karaktertrekke van hierdie nuwe wêreld is een van 'n opkomende netwerk gemeenskap. Hierin sien ons nuwe sosiale bewegings waarin identiteit verander en mag herdefinieer word. Die nasie-staat is besig om sy mag te verloor – mense raak deel van 'n globale wêreld, en ons sien ook dat demokrasie in 'n krisis is. Binne hierdie nuwe wêreld sien ons die einde van patriargalisme met 'n groter wordende geslags- (“gender”) krisis (2004:192).

Castell se hipotese van IDENTITEIT

- Diegene wat *identiteit* konstrueer,
- bepaal in 'n groot mate die simboliese inhoud en betekenis daarvan, vir hulle wat daarmee identifiseer sowel as vir hulle wat buite dit staan.
- Omdat die sosiale konstruksie van identiteit altyd plaasvind binne 'n konteks van magsverhoudings, stel Castells voor dat daar tussen drie vorme en oorspronge van identiteit onderskei word naamlik
  - Gelegitimeerde identiteit
  - Weerstand-identiteit
  - Projek identiteit (2004:6,7)

Gelegitimeerde identiteit word gevestig deur die nasie-staat en bekend gestel deur die dominerende institusies van die samelewing – hulle in gesagsposisies (2004:8). [Studentekerk circa 1986 was 'n teelaarde van Nasionale Party en Afrikaner gelegitimeerde identiteit – Apartheids identiteit.]

Weerstand- identiteit word gebou deur hulle wat agv dominasie gedevalueer of gestigmatiseer is. Hulle vorm gemeenskappe om die onuithoubare opposisie teen te werk. Hulle bou op reeds bestaande identiteite wat deur die geskiedenis, geografie, biologie, geloof, ras en etnisiteit gevorm is (2004:8).

Projek identiteit word gevestig wanneer sosiale deelnemers 'n nuwe identiteit bou wat hulle posisie in die samelewing herdefinieer en die transformasie van die totale sosiale struktuur soek. Voorbeelde hiervan is feminisme, godsdiens, ideologieë (2004:10) .

Die krisis van die nasie-staat lê daarin dat dit nie langer mense se gedagtes kan beheer nie, want dit beheer nie meer die vloeï van informasie nie. Die resultaat hiervan is dat mense netwerk en nuwe meer betroubare alternatiewe gemeenskapsvorme ontwikkel wat sy eie identiteit vorm (2004:11). Die waarheid van hierdie Castells-stelling word gedemonstreer deur die prosesse wat in die Studentekerk afgespeel het. Na 1994 het die ou sisteem se identiteit-skeppende invloed en die lojaliteit daarvoor, verval!

Voorbeelde van nuwe vorms van identiteite wat gevorm word, is Godsdienstige fundamentalisme as 'n vorm van *weerstand-identiteit*. **Islamitiese fundamentalisme** rekonstrueer die Islamitiese identiteit in opposisie van kapitalisme, sosialisme en nasionalisme – almal wat die ideologieë van die post koloniale orde gefaal het (2004:17). Die konstruksie van die huidige Islamitiese identiteit is 'n reaksie teen die onbereikbare modernisme met hulle beseerde gevolge van globalisasie. Islam soek dus hulle “kommunale hemel” as 'n alternatief op die eksklusiewe globale orde. Hierdie is 'n godsdiens dominante wêreld wat die nasie-staat transformeer.

Nog 'n vorm van *weerstand-identiteit* is die **Christen fundamentalisme** in die VSA. Hulle is in reaksie teen twee bedreigings naamlik die krisis van patriargalisme en globalisasie. Die agtergrond hiervan is die verval van die tradisionele Amerikaanse familie waardes sedert die 60'ers jare. Werkende vrouens het meer onafhanklikheid, wat die manlike dominansie onder groot druk plaas. Globalisasie bedreig elke werkende persoon omdat die druk op mense se beroepe onder al hoe groter druk is en daar al hoe minder werksekerheid is. Die antwoord of oplossing vir al hierdie “siektes” in die samelewing word in godsdienstige vorms gesoek wat die belofte van die heropbou van die verlore Amerikaanse lewenswyse sal waarborg. Republikeine floreer op hierdie sentiment (2004:23). Dis 'n ope vraag of sekere van die nuwe kerke op Stellenbosch wat groot getalle studente trek, nie gedeeltelik binne hierdie vorm van identiteitsvorming beweeg nie.

Ander vorms van *weerstand-identiteit* is plaaslike **nasionalisme** wat die nasie-staat uitdaag en lei tot 'n re-konstruksie van die identiteit van gemeenskappe wat deur kragte beïnvloed word wat onder andere hulle veiligheid bedreig (2004:54). 'n Ander minder invloedryke vorm van *weerstand-identiteit* is **etnisiteit** (2004:56). Dit word veral ervaar waar “African-Americans” verdeel word in die middelklas, hoër klas en hulle in die ghetto's.

Bendes is 'n voorbeeld van 'n nuwe vorm van identiteit skepping. Hulle wie se noodkreet nie gehoor of aandag aan gegee is word nie, vorm bendes. Bendes word wêreldwyd 'n vorm van assosiasie, werk en identiteit vir honderde duisende jongmense. Die beweging word gekarakteriseer deur 'n kultuur van dringendheid (2004:64). Hulle is op die verdediging en kom in opstand teen globale ordeloosheid en die vinnige pas waarteen verandering intree.

'n Voorbeeld van *Projek identiteit* is **omgewingsbewuste bewegings**. Omgewings-bewustheid is 'n sterk sosiale beweging wat die informasietegnologie gebruik om te netwerk om hulle doelwitte te bereik. Hulle het advokate in al die sektore van die nuwe sosiale netwerk. Die oproep vir omgewingsbewuste geregtigheid is baie hard (2004:132). Dwarsdeur die wêreld is dit duidelik dat armoede die rede is vir die degradering van die omgewing – van die afbrand van woude, tot die besoedeling van riviere, mere en oseane tot die uitbreek van epidemies (2004:132).

Een van die grootste vorms van projek identiteit wat ons samelewing huidiglik beïnvloed is die *einde van patriargalisme*. Patriargalisme is die geïnstitusioneeliseerde afgeforseerde outoriteit van mans teenoor vrouens en hulle kinders in die familie eenheid (2004:234). Castells verstaan die krisis van die patriargale familie as die verswakking van die familie model wat gebaseer is op die uitoefening van gesag en dominasie oor die familie deur die man as ouer en hoof van die familie (2004:238).

Castells gee vier redes hoekom die patriargale tyd aan die verbygaan is:

- o Die transformasie van die ekonomie en die geleentheid wat vir vroue geskep word om te studeer en om ekonomies betrokke te raak.

- Die tegnologiese transformasie in die biologie en farmasetiese industrie – geboortebepanking. Vroue word nie meer deur kinders-grootmaak uit die werkplek weggeneem nie.
- Die feministiese beweging na die 1960's. Vroue ontwikkel alternatiewe vorme van identiteit en seksualiteit.
- Informasieontploffing: die vinnige verspreiding van inligting dwarsoor die wêreld en idees oor alternatiewes gee vir vroue alternatiewe opsies en hoop.

Die krisis in die patriargale familie word verder geïllustreer deur (2004:280):

- Huisgesinne wat opgebreek word deur egskeidings
- Mense trou later as gevolg van hierdie krisis, werk en vrees
- Daar is al hoe meer enkel ouers en enkel gesinne
- Sosiale patrone van populasie verplasing verander: meer buite egtelike kinders word gebore en daar is 'n afname in populasie groei sedert die Eerste Wêreldoorlog in die ontwikkelende gemeenskappe.

Daar is 'n duidelike toename in buite-egtelike geboortes. Die persentasie vrouens in die VSA tussen 15 en 34 wat vir die eerste keer geboorte geskenk het as ongetroudes, het drasties toegeneem. Tussen 1969-64 was die persentasie onder wit vroue 8,1. Dit het toegeneem na 21,6 in 1985-90. Onder swartes het dit toegeneem van 42,4 na 70,3% (2004:288).

Daar is 'n totale sosiale skuif wat besig is om plaas te vind. In 1990 het vroue 32,1% van die werksmag oor die totale wêreld uitgemaak – 854 miljoen vroue werk buite die eie huishouding. Hoekom word vroue verkies?

- Hulle word minder betaal vir dieselfde werkslewering;
- Hulle het beter werksverhoudinge;
- Vroue is meer buigbaar;
- Dis makliker om hulle aan te stel en weer af te dank.

Met die verval van die tradisionele patriargale gesinstruktuur sien ons 'n rekonstruksie van seksualiteit. Seksualiteit word losgemaak van die huwelik. Daar is 'n afname in ouderdom vir

die eerste seksuele ervaring. Saamwoon voordat paartjies trou het die norm, eerder as die uitsondering geraak – so ook verhoudings buite die huwelik. “Verbruikerseksualiteit” is aan die orde van die dag. Daar is ’n toename in selfgesentreerde seksuele outonomie – wat in lyn is met individualisme en die verbruikersmentaliteit (2004:280) van die Weste.

Gegewe hierdie skuiwe wat in die samelewing plaasgevind het en die krisis rondom demokrasie (2004:342-349), word die vraag gevra: *Wie konstrueer identiteit? Waar lê die mag?* Mag het inderdaad geskuif na die netwerk gemeenskap waar daar twee rolspelers is: die mags-elite en die sosiale bewegings. Daar is ’n beweging van “mag” na “denke”. Wie beïnvloed of beheer ons denke? Die informasie media en sosiale bewegings is die twee groot rolspelers. Profete wat simboliese mobiliseerders is, kan ook ’n groot invloed uitoefen (soos Nelson Mandela en Bono).

Daar is egter ’n alternatiewe netwerk gemeenskap: DIE KERK. Dit was in die verlede en kan ook nou een van die mees invloedryke identiteitsvormers in die wêreld wees. Die kerk het toegang tot die bron van alle mag, maar sy kan nooit daardie mag manipuleer nie. Al wat sy kan doen is om dit te gebruik om te dien en lief te hê. Die tragedie is dat die kerk, soos die res van die samelewing in dieselfde strik trap en in baie gevalle die krisis wat ons huidiglik beleef, versterk en in stand hou. Op Stellenbosch is daar byvoorbeeld gemeentes wat baie meer middele as ander het. Die gevaar bestaan om vanuit ’n magsposisie teenoor ander op te tree. Die ander gevaar is om juis nie anders te wees nie en eerder vir die skare te speel en te vra wat die lidmate wil hê – wat is dít wat die skares trek eerder as om die profetiese stem te wees. Daar bestaan ’n fyn lyn tussen die vertaling van die evangelie binne die konteks en om deel van die sisteem te raak. Die kerk as alternatiewe gemeenskap moet altyd haar kritiese afstand behou om waarlik sout en lig te wees.

Prakties Teologiese Refleksie

Die nuwe wêreld wat volgens Castells ingelei word deur die netwerk gemeenskap, die opkoming van die Vierde Wêreld en die soeke na nuwe identiteit, vra vir nuwe denke in die teologie. Die nuwe era wat deur bogenoemde ingelei word, kondig die einde van die Christendom aan. David Bosch (1991:349) noem die teologiese paradigma wat in hierdie wêreld aan die ontwikkel is missionêr en ekumenies. Die kerk moet binne hierdie transformerende wêreld haar ware

identiteit herontdek. Denominasies word kleiner. Mega gemeentes is aan die groei en mens sien dat daar parallel met die formasie identiteit is. Huwelike en gesinne moet nuwe betekenis kry. Die kerk sal moet help met die rolverwagting van die samelewing tov van mans en vrouens.

Die identiteit van die kerk sal van onder, vanuit lidmate wat hulle roeping herontdek, moet ontwikkel. Sinodes wat van bo af die identiteit probeer afdruk op die kerk in 'n gelegitimeerde styl, gaan hulle geloofwaardigheid verloor. Die kerk sal haar profetiese stem moet terugkry om die globale kapitalistiese stelsels aan te spreek wat verantwoordelik is vir die grootskaalse armoede in die wêreld. Die uitdaging vir die kerk is om haar roeping te herontdek as ekonome van God se huis – rentmeesters wat die magteloses dien! Hierdie nuwe era roep vir nuwe waardes en belydenisse! Die Belhar belydenis is 'n uitstaande voorbeeld.

Castells se prentjie van 'n globale wêreld se verandering, dwing Studentekerk en Moederkerk nie net om hulle te plot binne hierdie groter veranderende wêreld nie, maar om ook te kyk wat op mikrovlak in hulle eie onmiddellike konteks na teologiese onderskeidingsvermoë vra.

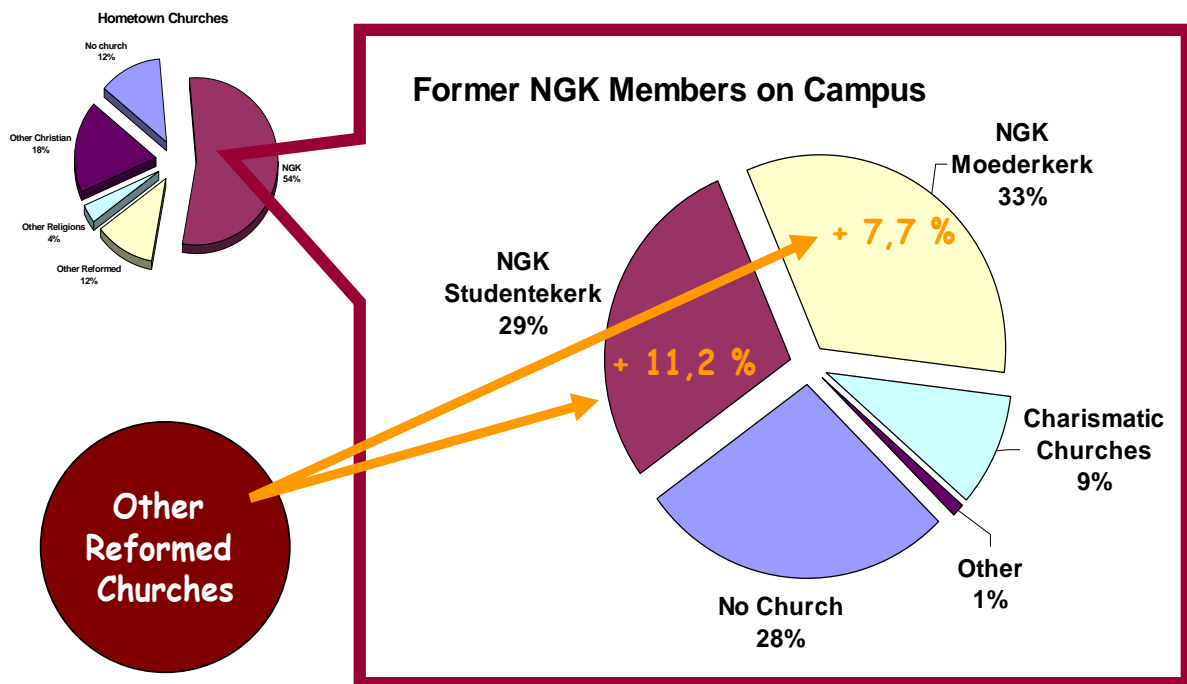
Empiriese navorsing³

Vyf jaar gelede het 'n Duitse student aan die Universiteit van Hamburg, Matthias Gensicke, navorsing in Studentekerk gedoen oor die invloed van die laaste 10 jaar op die NG Kerk. Hy het vraelyste met 70 verskillende vrae oor godsdien, kerk, versoening en diversiteit aan sowat 9000 studente aan die Universiteit van Stellenbosch en Pretoria gestuur. Hy het hiervan 1220 geldige antwoorde terug ontvang, 768 uit Stellenbosch. Op grond hiervan kon hy sekere afleidings maak, spesifiek gerig op Stellenbosch Studentekerk. Figuur 1 toon aan dat 54% van studente wat toe aan die Universiteit kom studeer het NG lidmate was. Hiervan was 29% by Studentekerk, 33% by Moederkerke en 9% by alternatiewe kerke. Die skokkende van die statistiek was dat 28% van die studente wat by hulle tuisgemeentes lidmate van die NG Kerk was, glad nie meer betrokke was by enige kerk op Stellenbosch nie.

---

³ As deel van sy navorsing vir sy doktorsale studies in Teologie aan die Universiteit van Hamburg in Duitsland, het Matthias Gensicke Stellenbosch Studentekerk gebruik as gemeente vir sy empiriese studies. Die resultate in meegaande grafieke is deel van sy navorsing. Hy het dit gebruik as deel van 'n voorlegging by die Studenteleraarskonferensie op Stellenbosch in Maart 2003.

NGK Members: Where do they go?

22.03.2004

SLK-Meeting Stellenbosch

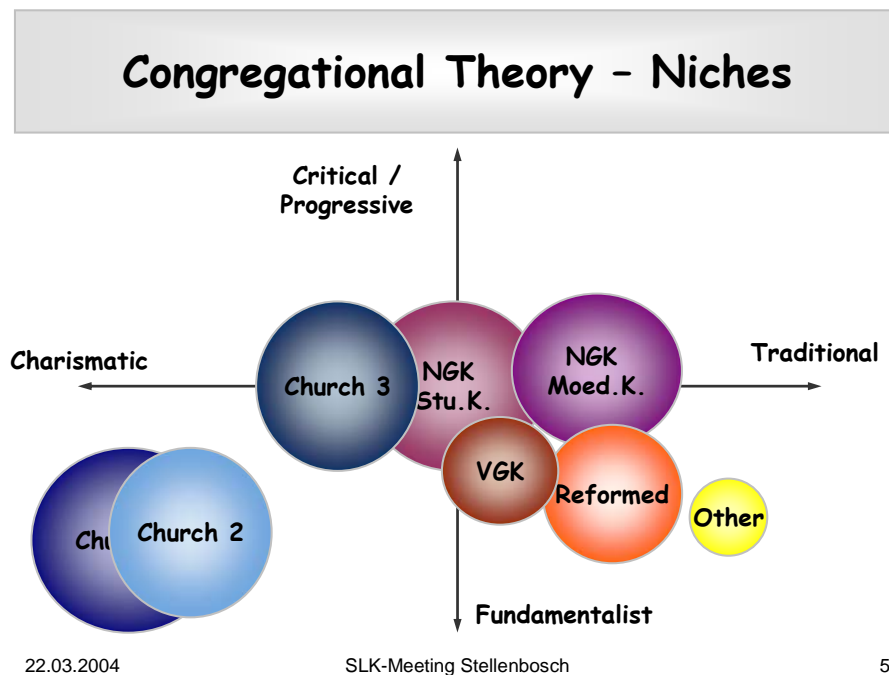
4

Figuur 1

Gensicke se navorsing toon dat een van die redes vir die afname in getalle by Studentekerk die feit is dat Studentekerk nie meer soos 20 jaar gelede die enigste kerk is wat studente bedien nie. Gemeentes soos Shophar, Every Nation (His People) en Stellenbosch Gemeente het intussen ook begin met bedieninge aan studente.

Uit die terugvoer uit die vraelyste is 'n interessante tendens opgetel in terme van waar gemeentes hulle posisioneer ten opsigte van charismaties of tradisioneel, en krities/progressief of fundamentalisties. Figuur 2 stel hierdie tendens geografies voor. Studentekerk is in die middel geposisioneer en die ander kerke daarvolgens soos uit die statistiek afgelei. Kerk 3 stel Stellenbosch Gemeente voor en kerk 2 en die weggesteekte kerk daaragter onderskeidelik

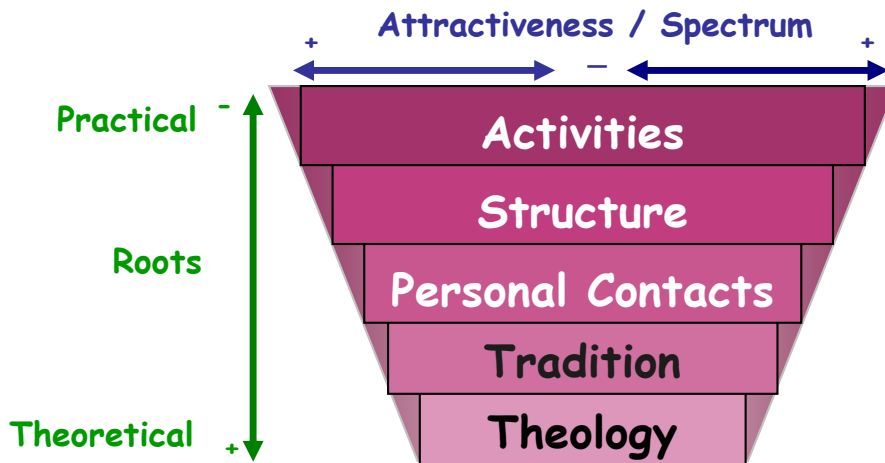
Shophar en His People. Hierdie is egter 'n populêre studente siening. Stellenbosch Gemeente is in terme van teologiese konstrakte nie charismaties in enige sin van die woord nie.

Figuur 2

Figuur 3 hieronder verwys na Gensicke se teorie van die institusionele kerke.

Institutional Theory - Forces

22.03.2004

SLK-Meeting Stellenbosch

7

Figuur 3

Bogenoemde skets wys vir ons hoe 'n gemeente intern gestruktureerd is. Op die eerste vlak (aktiwiteite) van deelname is mense nog nie regtig aktief nie. Hulle is maar net verbruikers. Op vlak twee (Struktuur), begin mense aktief raak. As “verbruikers” skuif hulle na aktiewe lidmate wat deel word van groepe en raak hulle so deel van die strukture van die kerk. Op die derde vlak (Persoonlike kontak) begin lede verhoudings bou en raak deel van “netwerke” binne die gemeente. Tradisie (vlak vier), is die wortels – om deel te voel, tuis te wees, dis my familie. Vlak vyf (Teologie) is die komplekse en abstrakte verstaan van geloof, sekuriteit en teoretiese agtergrond vir die bestaan van spiritualiteit.

Die eerste drie vlakke word ervaar op die vlak van die plaaslike gemeente. Vlak vier en vyf is onafhanklik van 'n spesifieke gemeente, is outonoom, gee ruimte om te beweeg en gee rigting aan die gemeente, maar ook die kerk as institusie.

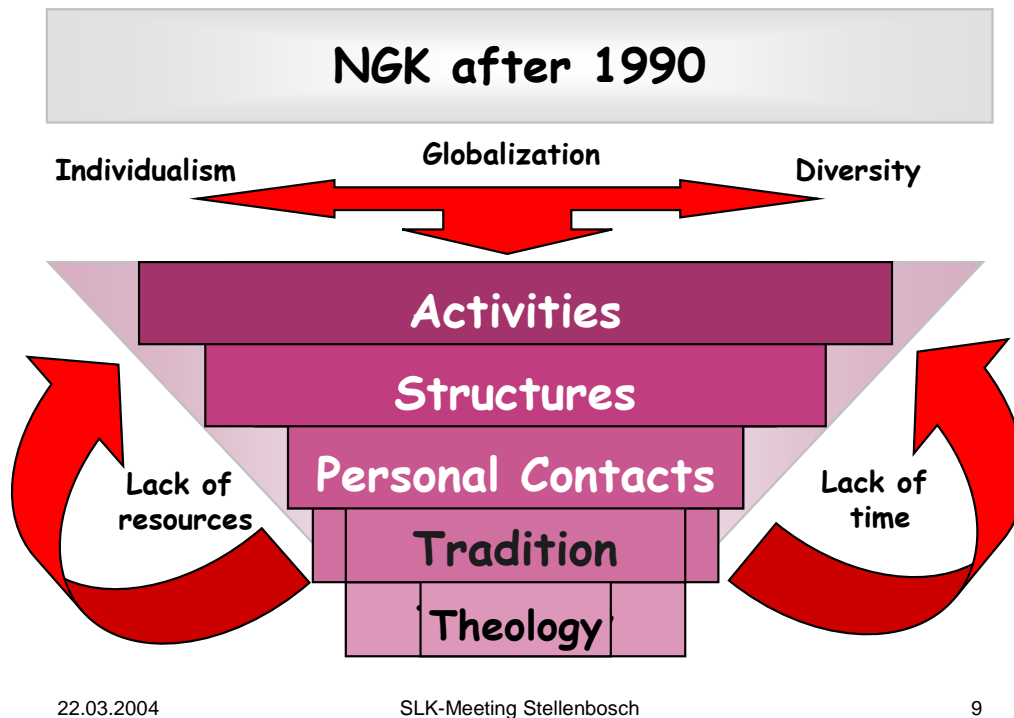
Voor 1990 was die kerk ingebed en ondersteun deur addisionele kragte binne die samelewing. Die staat het die kultuur en tradisie van die NG Kerk ondersteun en gebruik tot sy voordeel

(*legitimasie identiteit*). Die homogeniteit het die kerk gehelp om saam met bogenoemde kragte 'n soliede blok in die samelewing te vorm. Dit was moeilik vir wit Suid-Afrikaners om nie deel van die NG Kerk te wees nie. Lede wat die kerk in daardie tyd verlaat het, is vervreem van die gemeenskap. Die kerk is in hierdie tyd dus kunsmatig gesubsidieer en het op 'n onnatuurlike hoë vlak gefunksioneer (lidmaatgetalle wys dit).

Na 1990 word die kerk gekonfronteer met globalisasie, individualisme en diversiteit (sien Figuur 4 en vergelyk Castells). Die krag en invloed van legitimerende identiteitsvorming verval. Druk van bo maak dat die kerk 'n baie wyer spektrum van mense bedien. Om dieselfde getal mense as voorheen te trek, moet die kerk sy programme aanpas. Die ondersteuningskragte van die verlede het weggeval. Onafhanklike kerke ontstaan wat die kompetisie groter maak. Hiermee saam moet die kerk ewe skielik rekening hou met sosiale kragte wat nie in die verlede daar was nie. Mense word ingetrek in die verbruikerskultuur wat maak dat as 'n kerk nie jou behoeftes bevredig nie, jy aanskuif na die volgende kerk. Met die gevolg dat al die energie en tyd aan die boonste drie vlakke spandeer word om lidmate te “behou”, en die teologie en tradisie wat die basis vorm, word afgeskeep. Die gevolg is 'n kerk met baie aktiwiteite en wat tot op 'n punt baie lidmate trek, maar met baie min diepte en dus min werklik vormende krag met betrekking tot morele en sedelike waardes. Fundamentalisme en wettisisme het beslis invloed – maar 'n beperkte invloed wat in 'n samelewing met los morele en sedelike waardes maklik tot tweeslagtigheid of dubbele stelle waardes lei.

Hierdie studie, saam met Castells se prentjie van 'n globale veranderende wêreld bevestig die probleem van 'n kerk wat dieselfde gebly het ten spyte van die feit dat die wêreld om haar drasties verander het (vergelyk Figuur 4 hieronder).

Figuur 4

3.2 'n Versorgingstruktuur is belangrik – Stark

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n *geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe*. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. 'n Gerigtheid op die Koninkryk voorkom selfgesentreerde kerkisme.

Die probleem van vasgelooptheid het Studentekerk laat inkeer op haarself wat haar 'n al hoe swakker rolspeler in die gemeenskap gemaak het. Aan die ander kant het Ringsbesluite gekeer dat die groot getal studente by Moederkerk opgevang kon word in versorgingstrukture. Groot getal erediensgangers het in die proses toeskouers gebly en is nie toegerus en versorg om 'n impak in die gemeenskap te maak nie.

Rodney Stark lewer met sy boek *The Rise of Christianity* (1996) 'n belangrike bydrae oor die impak van die Christelike geloof in die eerste drie eeue in die wêreld. Die redes vir die groei van die Christelike geloof dwing ons om terug te gaan en te leer by die leefstyl van daardie Christelike gemeenskappe.

Stark se eerste hoofstuk *Conversion and Christian Growth* (1996:3-27) werp besondere lig op die groei in getalle van die eerste generasie Christene. Daar was 'n geweldige groei in getalle in die eerste 300 jaar. Teen die jaar 40, beweer Stark, was daar was daar 1000 Christene (1996:5). Dit het hiervandaan met 40% per dekade gegroei, sodat daar aan die einde van 3de eeu (300 nC) 33 miljoen Christene was (1996:6). Die invloed van Konstantyn wat die Christelike geloof as staatsgodsiens geproklameer het, het ook 'n groot invloed gehad. Stark gee 'n interessante beskrywing van bekering:

Conversion is not about seeking or embracing an ideology; it is about bringing one's religious behavior in alignment with that of one's friends and family members (1996:17).

Die grootste aantal bekeerlinge het eerder gekom uit a-religieuse groepe en mense wie baie akkommoderend was vir wêreldse sieninge. Hierin het vriende, familie en huwelike die grootste invloed gehad. Sosiale strukture en persoonlike netwerke het dus 'n belangrike rol gespeel vir bekeerlinge (1996:20).

Stark is van mening dat die Christelike geloof tot in die vierde eeu sterk uit Joodse bekeerlinge gegroei het (1997:49). Sosiologies het dit met die verskynsel te doen dat nuwe godsdienste lede trek uit die godsdienstig onaktiewe groepe, asook uit die mees verwêreldlikte, akkommoderende godsdienste. Verwêreldliking berei mense as't ware voor vir 'n godsdienstig verdiepende ervaring. Verder is mense meer geneig om 'n nuwe godsdiens te aanvaar as dit kulturele kontinuïteit behou met hul bestaande godsdiens. Godsdienste groei ook vinniger indien dit inskakel by voorafbestaande sosiale netwerke.

Dit was die vermoë om sosiale netwerke te vorm waardeur die Christelike geloof so sterk kon groei. Deel van die Christene se bedieningspraktyk was om sterk bande met die bestaande Joodse netwerke oor die Romeinse Ryk heen te vorm. Die Jode van die diaspora kon hierdie

godsdienst aangryp: dit het kulturele kontinuïteit gebied. Verder was die Judaïsme van die diaspora akkommoderend teenoor die Hellenisme (vergelyk Philo), en het sodoende 'n verwêreldlikte godsdienst geword. Die Jode was gereed vir die buite-wêreldse karakter van die Christelike geloof, en het in groot getalle tot bekering gekom.

Hoofstuk 4 bied 'n sinvolle blik op wat in krisistye in die eerste paar eeue in die samelewing gebeur het – veral tydens epidemies. Uit geskrifte is dit duidelik dat hierdie epidemies vir die nie-Christene in groot krisis gedompel het. Vir Christene was hierdie tye hoopvolle momente as gevolg van die feit dat Christene netwerke gevorm het waar hulle mekaar versorg en ondersteun het. Dit het hulle in staat gestel om beter te oorleef – beter as die heidene. Wanneer 'n epidemie groot getalle mense uitgewis het, het die wat oorleef het sonder dat hulle ingebind was in die interpersoonlike netwerke van die Christene, makliker ingesakel by hierdie bestaande netwerke. In dié sin het die Christelike geloof gegroei in tye van krisis (1996:77). Heidense priesters het in krisis van epidemie net stilgebly en soms gevlug. Filosowe het nie antwoorde gehad nie. Die wetenskap het nog niks van bakterieë gewet nie. Die Christene het egter 'n sisteem van dink en voel gehad, wat jou in tye van nood, siekte en geweld gehelp het om te oorleef. Vir heidene was sulke tye 'n bedreiging. Vir Christene was dit 'n leerproses en 'n toets vir hulle geloof (1996:82).

Dionisius skryf in 260 nC dat die Christen gemeenskap siekes versorg en verpleeg; terwyl heidene siekes op die straat uitgesit en sterwendes soos vuilgoed behandel het (1996:83). Christene word onderskei van heidene deurdat hulle met selfopofferende liefde leef – iets wat die heidene glad nie geken het nie. Die Christene leer dat God mense lief het, daarom moet hulle mekaar ook liefhê. Liefde is die kernwaarde van die Christelike geloof (1996:86). Dit is interessant dat daar 'n definitiewe verskil was in die mortaliteitsyfer tussen Christene en heidene. Die oorlewingsyfer onder Christene was definitief hoër (1996:93).

In hoofstuk 5 argumenteer Stark die rol wat vroue gespeel het in die groei van die getal Christene. Daar is vier faktore wat 'n rol gespeel het.

- i) In die Christelike subkultuur in die vroeë wêreld was daar gou 'n surplus vroue, terwyl in die heidense wêreld daar weer meer mans as vroue was. Die rede hiervoor was die feit dat Christene sterk teen kindermoord was asook teen aborsie.

- ii) Die tweede faktor wat 'n rol gespeel het is die feit dat vroue onder die Christene ook verbeterde status gehad het. Egskeidings is verbied en daar is goed gekyk na weduwees (1996:104). Vrouens het ook leiersposisies bekleed.
- iii) Gegewe die feit daar 'n surplus Christen vroue en 'n surplus heidense mans was, het beteken dat daar heelwat eksogame huwelike was, wat beteken het dat daar 'n invloed van heelwat sekondêre Christene was.
- iv) Laastens het die oorgloed Christenvroue gesorg vir hoër geboortesyfers wat meegewerk het aan die groei van die getal Christene – hiermee saam is aborties onder Christenvroue verbied (1996:128).

In hoofstuk 7 sien ons dat die Christene 'n belangrike rol gespeel het in die chaos en krisis in die stede in Antiogië. Die Christene het herlewings gebring in die Grieks-Romeinse stede deurdat hulle nuwe norme en sosiale verhoudings hulle in staat gestel het om beter te vaar met die stedelike probleme. Haweloses en armes is met liefdadigheid en hoop omarm. Weduwees en wese is deelgemaak van uitgebreide families. Geweld en etniese verdeeltheid het 'n basis vir sosiale solidariteit geword. Die Christene het siektes, brande en aardbewings beveg met effektiewe verpleging en versorging (1996:161).

In hoofstuk 8 beskryf Stark wat martelaarskap vir die groei van die Christelike geloof beteken het. Daar was in die eerste eeu drie groot vervolgings. In 62nC word Jakobus, die hoof van die kerk in Jerusalem, gestenig. In 64/65nC word Paulus doodgemaak as martelaar. In 65/66nC word Christene deur Nero vervolgt – sommige is gekruisig, ander is in arenas vir wilde diere gegooi. Kon martelaarskap enige groei in die Christelike geloof teweeg bring? Dit het die Christene moed gegee om nie op te hou nie en het hulle geloof en commitment versterk. Dit het hulle laat groei in solidariteit aan mekaar. Hulle versorging aan ander het gemaak dat hulle ook weer in tye van swaarkry versorging ontvang het. Dit het hulle laat oorleef in moeilike omstandighede (1996:186).

In Hoofstuk 9 kom Stark tot die konklusie dat die Christelike geloof nie gegroei het as gevolg van wonderwerke in die markplein, of as gevolg van Konstantyn se staatsingrepe of as gevolg van die geloofwaardigheid van die martelare nie. Groei het plaasgevind as gevolg van die

onwrikbare hardnekkigheid van die Christene. Groei het plaasgevind deur die eenheid en gemotiveerde pogings van die groeiende getal Christene wat hulle vriende, familie en bure – met ander woorde hulle persoonlike netwerke – uitgenooi het om te deel in hierdie goeie nuus (1996:208).

Wat het die deurslag gegee vir die groei onder die Christelike geloof in die eerste paar eeue? Die heidense gode het slegte goed aangevang, was moreel op 'n afstand. Die God van die Christene se leerstelling is egter gebasseer op 'n *God wat die wêreld so lief gehad het, dat Hy sy enigebore Seun gestuur het, sodat elkeen wat in Hom glo nie verlore sal gaan nie maar die ewige lewe sal hê*. Genade en ontferming was vir die heidene patologies, teken van swakheid. Vir die Christene is dit die kern. Dit raak egter meer rewolusionêr wanneer die Christelike liefde nog verder strek as my eie familie – na my vyande en opponente.

Reeds in die vroegste eeue leer ons dat die Christelike geloof die samelewing bevry van etnisiteit (vergelyk Romeinse Ryk met magdom kulture), bevry van sosiale verhoudings binne verskille in seksualiteit, mans en vrouens in families, klasse verskille word gerelativeer. Die Christelike geloof bring dus 'n nuwe konsep van menslikheid binne 'n wêreld van geweld waar mense vir die vermaak van skares doodgemaak is (1996:212).

Prakties Teologiese refleksie

Stark kyk uit 'n godsdiens-sosiologiese hoek na die realiteit van die eerste drie eeue van die Christelike geloof. Vir ons wat uit 'n teologiese raamwerk na die geskiedenis kyk, is die interdisiplinêre samewerking van kardinale belang, aangesien dit ons vars perspektiewe op die werklikheid gee.

Die lig wat Stark werp op die Studentekerk se probleem van impak op die gemeenskap en Moederkerk se versorgingstruktuur, is dat krisisse in die eerste drie eeue juis hoopvol was en dat dit tye van geweldige groei was vir die Christelike geloof. In tye van krisis was dit juis die Christene wat deur hulle sosiale strukture en persoonlike netwerke van vriendskappe, familie en huwelike versorging en ondersteuning gebied het. Tydens epidemies sou die heidene mense op die strate gelos het in hulle ellende en so laat sterf het. Christene het die siekes verpleeg en

versorg deur hulle selfopofferende liefde. Christene het 'n nuwe manier van dink en voel gehad wat mense gehelp het om te oorleef. Vroue is anders behandel – met respek, as gelykes. Haweloses en armes is met liefdadigheid en hoop bedien. Weduwees en wese is onder versorgende vlerke geneem. Grense tussen mense, kulture en groepe is aangespreek.

Stark dwing mens om anders te kyk na die sogenaamde krisis van Studentekerke en Moederkerk, om die tekens van hoop raak te sien. Dit dwing mens om dieper te kyk en na geleenthede te soek waar ons mekaar opnuut kan raaksien en hulp verleen waar mense swaarder as ons kry. Stark wys ons ook op die belangrike rol van die vrou. In hierdie opsig is die feit dat Studentekerk 'n vroue leraar na die groter span bring, beslis 'n winspunt!

Die spanning wat die patriargale sisteem tans beleef, lei tot veel meer gebrokenheid en dus ook jongmense wat op Stellenbosch aankom en net meer stukkend is as voorheen. Beide Studente- en Moederkerk het hulle nie so effektief opgevang soos byvoorbeeld Shophar nie. Shophar gee hulle 'n nuwe fundamentalistiese identiteit. Hulle gaan soontoe vir daardie identiteit en “veiligheid” – sekuriteit.

Stark help ons om weer te sien watter rol persoonlike netwerke in die Nuwe Testament gespeel het. Dit is 'n groot uitdaging in die nuwe gemeente om die gebrokenes te omhels en veilige ruimtes te skep waar jongmense 'n nuwe identiteit kan vorm binne 'n familie waar mense vir mekaar omgee.

3.3 Geroep om 'n gestuurde kerk te wees – Newbigin en Bosch

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God (2004:34). Mense se betrokkenheid in kerk en samelewing het dus alles te make met hulle *roeping*.

Newbiggin (1989), Bosch (1991) en 'n paar ander teoloë help ons baie in ons vraag na ons *roeping*. Vir hulle lê dit daarin dat die kerk in alles 'n gestuurde karakter moet hê – ons is hier ter wille van die wêreld. Newbiggin stel in sy boek *The Gospel in a pluralist society* (1989) die vraag aan die orde: *Hoe kry die kerk dit reg om krities te wees teenoor die kultuur van die dag?* Newbiggin se gevolgtrekking is dat die belangrikste bousteen vir 'n missionêre kerk die karaktertrek is dat die kerk nooit 'n spieëlbeeld van die wêreld mag wees nie. Die kerk is 'n *alternatiewe gemeenskap* (1989:222). Die goeie nuus moet die publieke waarheid word – en dit moet met woord en daad geleef word (1989:128). In dié sin is dit belangrik om daarop te let dat die kerk nie ter wille van haarself bestaan nie, maar ter wille van die Koninkryk van God. Die kerk moet 'n *voorsmaak, teken en instrument* van die Koninkryk wees (1989:118).

Bosch begin sy *Transforming Missions* (1991:3) met die krisis waarin die kerk gedompel is. Met die Verligting het daar 'n rewolusie in die veld van die wetenskap plaasgevind. Tegnologies het die wêreld so gevorder dat daar op baie vlakke geredeneer word dat ons nie meer vir God nodig het nie. Sekularisasie het ingetree en sluit mense af van mekaar – die individu het die hoogste gesag. Die realiteit dat die Weste 'n post-Christelike era betree, maak van Europa 'n sendingveld. Die Christelike godsdiens is lankal nie meer dié gesagsdraende godsdiens nie. Ons betree 'n godsdienstig pluralistiese wêreld. Die Weste se krisis is gekompliseerd. Rasse konflik en gewetenskuld na die wêreldoorloë van die vorige eeu het steeds 'n invloed op mense se denke en gedrag. Omdat daar egter nie 'n getuigenis van die kerke uitgaan nie, is daar min hoop. Hiermee saam leef ons in 'n samelewing waarin rykes ryker word en armes armer (vgl Castells:2000:69).

Verder dra veral die kerk die skuld van 'n Westerse teologie en ekklesiologie wat as norm gebruik is in die kerk se sending. Kolonialisme en imperialisme is die merke van 'n kerk wat nie die kultuur van die ontvangers en van die evangelie gerespekteer het nie en met hulle beheer en kontrole kerke oor die wêreld geplant het. Daar was min openheid vir inkulturasie prosesse.

Die Japanese karakter vir *krisis* is 'n kombinasie van die karakter vir *gevaar* en die karakter vir *geleentheid* (1991:3). Hiermee wil Bosch sê dat die krisis in die kerk een van twee dinge kan beteken: Gevaar as ons nie bereid is om te transformeer nie, en 'n wonderlike geleentheid as

ons bereid is om, gelei deur die Heilige Gees, met onderskeiding te handel en 'n pad van gehoorsaamheid te stap.

Bosch neem ons terug na die evangelie. Dit bly die Woord van die Here wat ons help om die skeefgetrekte prentjie van die kerk weer in perspektief te plaas. Dit is Lukas se *prediking van vergifnis en solidariteit met die armes* (1991:98) wat ons help om nuut te kyk na gemeentewees. Lukas se *pneumatologie* as uitgangspunt bring ons terug by God as die inisieerder en rigting gewer in die bediening. Dit is nie ons kerk, ons koninkryk nie, maar *missio Dei* – God se sending. Dit is hierdie Gees wat ons die “boldness” gee om in 'n transformerende samelewing met krag te getuig oor God se nuwe wêreld. Hierdie Gees maak van ons *getuies*. Die boodskap wat ons bring is een van bekering, vergifnis en verlossing. Dit is belangrik om hier te onthou dat ons nie maar net verlos word om die voordele van lidmaatskap en toegang tot die sakramente te kry nie. Verlossing is altyd *van* ons verlede, maar daarby verlossing *tot* diens. Lukas verduidelik dat daar ses dimensies van verlossing is (1991:118). Dis egter die ekonomiese verlossing wat veral binne ons konteks boekdele spreek. Stellenbosch met sy geweldige kontraste tussen baie ryk en baie arm is iets wat 'n groot vraagteken agter die kerk plaas. Die invloedryke gemeenskap waarin ons ons bevind, se harte en beursies moet tot bekering kom. Hierdie appèl moet sterker deur gemeentes gemaak word. Lukas se ekklesiologie dat die gemeente meer is as net 'n groep individue, spreek hard in 'n individualistiese akademiese konteks. As gemeentes is ons geroep en word ons gestuur om kerk hier in ons onmiddellike omgewing te wees sowel as daar buite. Die twee staan nie teenoor mekaar nie, maar is twee kante van dieselfde munt.

Guder sê in *The continuing conversion of the church* (2000) dat die kerk (lokale gemeente en die institusie) voortdurend tot bekering moet kom. In die vertaling van die evangelie van een kultuur na 'n ander, vind daar onafwendbare reduksie plaas (2000:73). Die gevaar is dat daar 'n onbewustheid hieroor kan wees en die evangelie dan sy krag verloor. Ons maak die evangelie hanteerbaar vir onself, kry beheer daaroor en dit verval in reduksionisme (2000:97). Op die manier probeer ons beheer kry oor God.

Die implikasies hiervoor is 'n kerk wat haar voordurend moet bekeer. In ons dag moet gemeentes opnuut gaan luister na die Woord, daarop reageer en in gehoorsaamheid gaan leef (2000:145). Die toets vir ons aanbidding is liefde vir God, diens en liefde vir mekaar. Dit word sigbaar in die wyse hoe ons konflik en verskille in ons gemeente hanteer.

Dit het ook implikasies vir lidmaatskap. Mense kom nie tot bekering en word lidmate vir die voordele wat hulle daaruit kry nie. Lidmaatskap word 'n roeping, dissipels wat gestuur word met 'n missie.

Guder lê klem op die feit dat die geïnstitutionaliseerde kerk haar entoesiasme en energie vir die kerk as 'n beweging verloor het (2000:188) -

Its white-hot convictions, poured into the hearts of the first adherents, cooled down and became crystallized codes, solidified institutions, and petrified dogmas. The prophet became a priest of the establishment; charisma became office, and love routine. The horizon was no longer the world but the boundaries of the local parish. The impetuous missionary torrent of earlier years was tamed into a still-flowing rivulet and eventually into a stationary pond.

Walls in *The cross-cultural process in Christian history* (2002) sê dat gemeentes in hulle wese stagneer wanneer hulle op hulleself gerig is. Groeiende gemeentes is gemeentes wat dit waag om oor grense te gaan.

Guder in *Missional Church* (1998) vestig die aandag daarop dat die kerk 'n roeping het. Die kerk en daarmee elke lidmaat as deel van die liggaam van Christus word geroep en gestuur om die Koninkryk van God in hierdie wêreld te gaan verteenwoordig. Dit bevestig die praktiese teologiese metodologie van geloofsgroei wat lei tot gemeenskapsbetrokkenheid en 'n gerigtheid op God se nuwe Koninkryk.

Prakties teologiese refleksie

Die wyse hoe Bosch sy *Transforming Missions* begin (1991:3), help Studentekerk om met ander oë na haar *krisis* te kyk. Vir 'n hele ruk was haar vasgelooptheid 'n verleentheid. Bosch help ons om dieper te kyk, om te sien hoe en waar ons 'n vasgeloopte situasie kan ombuig in 'n geleentheid tot getuigenis. Uit al die bestudeerde boeke in hierdie afdeling is dit baie duidelik dat die kerk nie 'n spieëlbeeld van die wêreld mag wees nie, maar eerder 'n alternatiewe gemeenskap. Die kerk het die taak om voortdurend die evangelie te vertaal binne die konteks van elke kultuur en gemeenskap. Studentekerk se betrokkenheid by Straatlig⁴ het beslis bygedra om nader te kom na waar die Here haar met haar gebrokenheid wil gebruik.

Die afname in getalle, met ander woorde, 'n kleiner wordende gemeente, en hiermee saam die finansiële druk wat toegeneem het, het Studentekerk gestroop van haar mag wat sy destyds in die hoogbloei van Apartheid gehad het. Dit het 'n ruimte geskep waar ander gemeentes wat ook swaarkry, veral die VG Gemeentes, haar makliker as 'n vennoot aanvaar het. Studentekerk se gebou het deur die jare 'n versoenende rol in die gemeenskap gespeel. Die beskikbaarstelling van die kerkgebou vir die gedenkdiens van Chris Hani in 1993, het die geloofwaardigheid van die gemeente 'n hupstoot gegee in die breër gemeenskap.

Bogenoemde faktore het dit makliker gemaak vir die VG Gemeente Stellenbosch om Studentekerk te nader om ook die VG studente op die dorp te bedien, aangesien hulle nie die kapasiteit het om dit te doen nie. Sonder om dit berekenend te doen, het Studentekerk al nader beweeg aan wat Bosch beskryf as die ekonomiese verlossing. Met Straatlig en Studentekerk se verbintenis aan die VGK, raak Studentekerk 'n brug tussen twee gemeenskappe.

---

⁴ Straatlig het destyds uit Studentekerk ontstaan toe 'n klompie studente die nood van die haweloses om die kerk raakgesien en hulle oor die mense ontferm het. Dit het gegroei tot 'n dinamiese projek waar hierdie haweloses elke weeksgogend bedien word met Bybelstudie, lofprijsing en aanbidding in Kruiskerk se konsistorie – dit nadat hulle elkeen 'n koppie koffie gekry het. Dinsdagaande word daar verskillende programme vir hulle in die kerk aangebied. Donderdagaande word die haweloses op straat besoek met broos en koffie waar hulle iewers skuiling soek. Vrydagmiddae word die kinders op uitstappies geneem. Die haweloses word aangemoedig om in die nagskuiling te gaan slaap en dan word daar moeite gedoen om hulle families op te spoor en gepoog om hulle weer met hulle families te verbind. Verskeie van die mense is al reeds vir rehabilitasie gestuur. Werkskeppingsprojekte gee menswaardigheid en help die mense om weer hulle normale plek in die samelewing te vind. 'n Groot groep van hierdie mense woon Sondagaande die dienste in Kruiskerk by waar hulle 'n geestelike tuiste gevind het.

3.4 Leiers wat weet is dikwels in ontkenning – Roxburgh en Rendle

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Die droom van God se Koninkryk energieer mense en die Heilige Gees inspireer hulle. Ons hoor hier iets wat te make het met visie. Visie is die “uit die toekoms” trekkrag van die Koninkryk van God. God werk met 'n plan en een van die grootste genadegawes aan ons is dat God mense gebruik om sy plan uit te voer. God het deur die geskiedenis *leiers* opgerig om sy volk te rig op die plan wat Hy vir hulle het. Hy doen dit steeds vandag!

Allan Roxburgh help ons geweldig baie in sy boek *Crossing the Bridge* (2000) om 'n prentjie te kry van die verskillende fases waardeur ons in verandering gaan. Hiermee saam gee hy riglyne hoe leiers mense moet begelei in die liminale fase. Sy dekonstruksie van die rol van die pastor as leier op verskillende vlakke binne 'n gemeente help leiers om hulle eie identiteit binne span verband te ontdek en uit te leef.

Om te dink dat ons in die jaar 2007 steeds kerk kan wees op dieselfde manier as 40 jaar gelede, is 'n groot denkfout. Om te hunker na die “wonderlike ou dae” is om in nostalgie te leef, in 'n wêreld wat lankal nie meer bestaan nie. Allan Roxburgh help ons om die verandering waarmee ons gekonfronteer word, in die oë te kyk en dit oor die brug te waag.

Die vraag waarmee Roxburgh ons help is *hoe lei ons mense deur die verandering wat ons almal aan ons lywe ervaar, terwyl die prentjies in ons hart nie meer korreleer met die beelde van die wêreld van ons dag nie* (2000:12).

Niemand van ons was al hier nie – dit is vir ons almal nuwe grond. In hierdie *tusenin-wêreld* word ons geroep om missionêre mense te wees binne ons eie kultuur. Roxburgh begin deur vir ons 'n model vir verandering daar te stel – dit help ons om anders te kyk na ons huidige situasie sowel as die proses van verandering: *We need God to reshape our eyes, fix our glasses and give*

us the eyes to see how we should live as his people in this new wilderness of transition

(2000:27). Hier stel hy dit duidelik dat ons nie net sekere verstellings moet maak, soos om by wyse van spreke net die huis te verf nie. Dan kom ons nie by die kern van die probleem uit nie. In ons onsekerheid in hierdie tyd van verandering kan ons maklik dink dat klein verstellings 'n blywende verskil sal maak. Die intensie hiervan is eerder om die status quo te handhaaf. Die verandering waarvan hy praat is om 'n missionêre brug te bou tussen die ou wêreld en dit waartoe ons oppad is (2000:28). Roxburgh noem vyf fases van verandering wat ons sal help om hierdie brug te bou:

i) Stabiliteit

In hierdie fase is daar 'n sterk behoefte aan kontrole. *Stabiliteit* staan voorop en daar moet nie aan gekarring word nie. Die praktyk word bepaal deur die waardes en tradisies wat oor jare saamkom. Die verlede met sy rituele en simbole sorg vir die stabiliteit waarna gestrewe word. Verandering gebeur, maar in dialoog met die verlede. Daarom is dit voorspelbaar en baie stadig – evolusionêr. Die leier in hierdie fase is die van 'n bestuurder wat sorg vir die bevrediging van behoeftes. Profete word uitgeskuif na die rante – die leier is eintlik maar 'n “sustainer” (2000:34).

ii) Diskontinuiteit

In hierdie fase word die tradisies en waardes van die verlede bevraagteken. Subkulture word as drukgroepe gevorm waarvan die spirituele vitaliteit van para-kerklike organisasies 'n voorbeeld is. Jongmense verlaat die kerk – ook leiers – en vorm huiskerke. Hierdie diskontinuiteit word sigbaar in die kompeterende verwagtings van lidmate. Daar is 'n inherente spanning om die status quo te handhaaf, terwyl lidmate die kerk verlaat. Leierskap in hierdie tyd verhoog die spanning. Leiers kla oor lidmate se swak verbintenis, en raak in die proses meer gespanne om die status quo te behou. Leiers se gevoelens word in die tyd baie maklik seergemaak omdat hulle die veranderinge persoonlik opneem. Hulle is nie in staat om die groter prentjie raak te sien nie (2000:34).

iii) **Ontworteling**

In hierdie fase bou die spanning verder op. Die stabiliteit van vroeër is nou iets van die verlede. Verhoudings word gespanne, daar is konflik en mense blameer mekaar.

Ontworteling van diep verhoudings en dit waaraan jy nog altyd geglo en vasgehou het, vind plaas. Krisisse ontstaan toe sake soos musiek. Al die tekens van modernisme waar alle outoriteit bevraagteken word, word sigbaar – dis die rede teenoor tradisie. Hier sien mens duidelik die verskil tussen leierskap en bestuurders (2000:39).

iv) **Die tussenin-wêreld**

Die vorige fases van stabiliteit, voorspelbaarheid en kontrole is nou lankal iets van die verlede. Die tradisies van die verlede is nou ontwortel van die kultuur sodat verwagtings en persepsies van hoe dinge moet gebeur en werk al minder korrelasie het met wat in werklikheid aan die gebeur is. 'n Aanhaling uit *Church Champions FAX*, gee 'n goeie prentjie van hierdie fase:

Church leaders are faced with a confusing irony. Unwanted change is taking place all around us and we are powerless to do anything about it. At the same time, we are unable to bring about the same change that is needed within our own churches (2000:42).

Daar is geen sekerheid wat aan die gebeur is nie, ook nie hoe die volgende fase gaan lyk nie. Verwarring is aan die orde van die dag – daar is geen merkers wat vir ons die pad aandui nie. Aan die begin van hierdie fase is teenkating geweldig hoog – leiers vind dit uiters moeilik om dit wat aan die gebeur is te bestuur. Daar is allerhande pogings om terug te gryp na die verlede. Maar dit is ook 'n fase met geweldige *potensiaal* van iets nuuts om te gebeur. Die realiteit van hierdie tussenin-fase is die spanning tussen twee opsies: *om terug te gryp na die verlede en dit te laat herleef, of om te waag om 'n nuwe toekoms te ontdek*⁵ (2000:43).

---

⁵ Sien hier ook die verduideliking van die liminale fase in *Gemeentes in Transito* van Coenie Burger (1995:101-127).

v) **Re-formasie**

Hierdie fase is die vorming van 'n nuwe identiteit. 'n Periode van normaliteit word ingegaan waar nuwe strukture, rolle en verwagtings onderhandel word (2000:43).

Hierdie vyf fases gee ons 'n geheelblik op die totale transformasie proses. Hierdie prentjie is nie iets nuuts nie – dit word duidelik herken in die lewe van die volk Israel (2000:52). Dit help ons om ons situasie beter te verstaan en 'n greep te kry op waar ons huidiglik in die proses is.

Vervolgens fokus Roxburgh op die oorgangsfase (die tussenin-wêreld). Hoe hanteer mens hierdie onsekerheid? Dit is in die eerste plek belangrik om jou nuwe lokalisasie te verstaan, daarin te klim en dit te omhels, en dit juis nie te ontken nie. Roxburgh gebruik die voorbeeld van die Tweede Wêreldoorlog om aan ons te illustreer wat die gevolge is as jy in 'n oorgangstyd bly vasklou aan ou gebruike. In hierdie oorlog sterf daar 'n geweldige groot getal mense omdat generaals vasgeklou het aan ou strukture en konvensionele oorlogsvoering en die vyand hulle kom verras het met 'n geïndustrialiseerde oorlog. In die kerk sal die strategieë elke keer faal as daar nie ernstige pogings aangegaan word om die wyse waarop mense reageer binne verandering, te verstaan nie. Die vermoë om mense te verstaan en te begelei deur die innerlike dinamika van verandering is uiters belangrik (2000:56).

Dis belangrik om te verstaan dat modernisme met 'n lineêre benadering werk. Logika en rede maak in die liminale fase plek vir kompleksiteit, diskontinuiteit, intuïsie en gevoel. Soos Robinson Crusoe uitgespoel het op die eiland, gaan dit nie help om 'n boot te bou en terug te vaar na die bekende wêreld nie. Jy moet jou indompel in die eiland van die onbekende en nuwe lewe daar ontdek⁶ (2000:57).

Roxburgh lê klem op die feit dat mense vaardighede moet ontwikkel in die oorgangstyd. Hulle moet geforseer word om die waardes, verbintenisse en die praktyk van die “ou wêreld” te laat gaan. Hulle moet gehelp word om die weerstand hierteen in die oë te kyk. Die Bybelse verhale moet herontdek word en gemeentes moet hulle missionêre identiteit weer daarin vind (2000:61).

---

⁶ Sien Burger se *Gemeentes in Transito* (1995:25-38) waar hy Victor Turner se model van verandering verduidelik en toepas op gemeentes.

Die liminale fase word gekenmerk deur twee reaksies: mense *vlug* of hulle *beveg* die leierskap. Dit gaan vir mense dikwels om hulleself. Mense se gedrag word gekenmerk deur 'n verbruikersmentaliteit, waar persoonlike behoeftes bevredig moet word. Leierskap gee dikwels toe hieraan omdat hulle besorg is oor getalle. Die vraag hier is dan nie hoe lei ek mense *deur* hierdie fase nie, maar hoe lei ons hulle *daarin* (2000:71,72).

Om mense in die liminale fase te lei, beteken om hulle te begelei van

- Negasie/afwysing $\Rightarrow$ potensiaal
- Eindes $\Rightarrow$ transformasie
- Teenkanting $\Rightarrow$ omhelsing
- Terugkeer $\Rightarrow$ ingang
- Dood $\Rightarrow$ vernuwing

Die krag van die *communitas fase* (2000:78) lê daarin dat rolle ongedefinieerd raak. In hierdie fase word die potensiaal van elke individu raakgesien. Leierskap is daarin gesetel om mekaar as gelykes te sien en te behandel. Mense sien mekaar weer raak vir wie hulle is. Rick Warren maak in sy boek *Purpose Driven Life* (2002) die sinvolle stelling:

Our strengths create competition; our weaknesses and vulnerability create community.

In die liminale of *communitas fase* gebeur presies dit, dat mense mekaar raaksien omdat hulle hulle eie gebrokenheid besef, en hiermee erken dat ek die persoon langs my nodig het!

Dit is geweldig belangrik dat ons die kultuur van ons dag sal verstaan in die oorgangsfase, anders mis ons die boot totaal en al. “Trends” beweeg op die oppervlak en dit verander gedurig. Tradisie loop veel dieper. Tydens die liminale fase begin hierdie vlakke erodeer. Dan het mens, soos hierbo gesien, aanpasbare leierskap nodig, mense wat die vermoë het om die diversiteit van verskillende modelle te verenig; sodat dit die nodige resultate kan bring (2000:119).

Roxburgh kom met 'n verrassende voorstel van verandering in kultuur en leierskap. Dis belangrik, sê hy dat daar 'n verandering in opleiding sal plaasvind. In 'n oorgangsfase moet leiers se diverse vermoëns ingespan word waar die span sáám en interaktief werk – anders as die lineêre werkswyse van moderniteit waar elkeen koning op sy eie molshoop kraai en binne individualisme voortploeter in frustrasie. Die rol van die pastor moet gedekonstrueer word en binne die span moet daar ruimte gemaak word vir die *pastor, digter, profeet en apostel* (2000:123).

Die “**poet**” is van kardinale belang in die span. Hy bring onder woorde wat niemand anders kan verwoord nie. Hy luister op 'n ander vlak na die kompleksiteit van die situasie, luister na die kultuur en mense se stories. Hy kom nie met oplossings nie, maar met idees. Die belangrikheid van die digter is dat hy ingebed is in die tradisie, die Christelike storie⁷ (2000:130).

Die **profeet** se rol in die span is om die mense se stories en die stories van die Bybel met mekaar te laat praat. Die profeet se strategie is nie om terug te kom in Jerusalem nie, maar om mense te help om God binne hulle ontworteling wêr te hoor. Profete het 'n vars sin vir rigting en verstaan die tradisie. Hulle onderskei in die wêreld wat ander nog nie ontdek het nie (2000:132).

Die rol van die **apostel** in die span is om God se mense te lei in 'n nuwe missionêre toekoms. Hulle sit die drome om in daad. Hulle het die vermoë om identiteit nuwe vorm te gee met hulle energie, sterk oortuiging en doelgedrewenheid. Hulle is die mense wat die visie implimenteer. Bybelse voorbeelde van apostels is mense soos Nehemia in die Ou Testament en Paulus in die Nuwe Testament (2000:138).

Die **pastor** vind sy rol primêr in die stabiele fase. Die krag van hierdie model lê in die sinergie van die diversiteit binne die span.

Roxburgh daag ons uit om ons bril af te haal, die glase skoon te vryf, die slaap uit ons oë te was en die situasie in die oë te kyk. Om dit oor die brug te waag, bring die verrassing van 'n nuwe toekoms!

---

⁷ Sien hier Eugene Petersen se *Five Smooth Stones for Pastoral Work* (1992:73-112)

Gilbert Rendle help ons verder op 'n meer konkrete wyse in sy boek *Leading Change in the Congregation* (1998). Hy sê leiers moet getrou bly aan hulle reis (*journey*). Dit is leiers wat met waagmoed en onderskeiding leef wat 'n impak maak in oorgangstye (1998:8). Hy onderskei tussen leierskap en bestuur (1998:14):

- *Leiers* doen die regte goed; *bestuurders* doen goed reg,
- *Leiers* sien die potensiaal in verandering en gee hulleself daarvoor, *bestuurders* staan vir stabiliteit,
- *Leiers* fokus op verhoudings, *bestuurders* fokus op dinge,
- *Leiers* leef met visie, *bestuurders* kyk vas in die onmiddellike probleme.

Leierskap in tye van verandering probeer nie antwoorde gee nie, maar help mense eerder om die regte vrae te vra. Rendle sê dat in tye van krisis ons eerder moet beweeg van besluitnemende bestuurders na geestelike leiers wat met onderskeiding leef. Bestuurders werk met die aanname dat daar 'n probleem is. Vir hulle moet daar na 'n oplossing gesoek word en dan moet dit geïmplementeer word – *just fix it!* (1998:33). Bestuurders soek antwoorde op die vraag *WAT is verkeerd?* As jy nie 'n antwoord kry nie, vra jy *WIE is verkeerd?* Ons wil weet wat is verkeerd, wie is verantwoordelik daarvoor, en dan wil ons iets daaromtrent doen (1998:34). Rendle praat van drie vinnige oplossings – mense, programme en dan beleid (1998:35).

Uit die ballingskap leer ons egter dat krisis dikwels anders hanteer moet word, dat ons anders daarna moet kyk – is dit nie eerder 'n geleentheid tot transformasie nie? (1998:39).

But if God is doing something different in this time of change, then leaders need to do something different, something other than seeking solutions and providing for the happiness and satisfaction of congregational members (1998:41).

Rendle pleit vir 'n nuwe bril om mee te kyk. 'n Meganiese wêreldbeskouing probeer verstaan, kontroleer, beheer en oplossings bied. Meganiese leierskap wil regmaak, beheer uitoefen, vashou aan dit wat bekend is. 'n Meganiese benadering soek na die oorsaak – *wat, wie* en wil die blaam op iemand plaas. Meganiese leierskap kyk deur 'n liniêre lens (1998:80):

Probleem identifikasie

⇒Alternatiewe oplossings

⇒Besluitneming

⇒Implementering

Tye van verandering vra egter dat ons agter die bome sal kyk (1998:49), dieper sal kyk, verder sien. Dit wil nie antwoorde gee nie, maar gee eerder gereedskap en taal om waar te neem, te verstaan en te reageer op wat die sisteem nodig het (1998:53). Tye van verandering vra vir *sistemiese leierskap*. Sisteemdenke is minder oorsaaklik en is bewus dat daar 'n klomp invloede is (1998:60). Leierskap is nie om te weet waar die gemeente behoort te eindig en dit dan te beheer sodat dit so gebeur nie. Leiers moet eerder kan waarneem en omskryf wat 'n gemeente voel en beleef, wat aan die gebeur is, en dan die natuurlike gawes binne die gemeente vertroetel, ontwikkel en mense leer wat hulle nou nodig het.

Die chaotiese lens bied 'n baie meer uitdagende model vir verandering (1998:84) en sluit aan by sistemiese denke. Die omhelsing van pyn, om die krisis in die oë te kyk, bied nuwe moontlikhede:

No significant change can take place in individuals, groups, or larger organizations, regardless of the pain and possibility present, without a passage through chaos, the world's "birthing centre," where fundamental change and innovation come into being (1998:83).

Pyn

⇒(plus) Moontlikhede

⇒(minus) Die Boks

⇒(lei tot) Chaos/Wildernes

⇒(waar ons vind) Kreatiewe en geloofwaardige keuse

David Richo help ons verder met hierdie prosesse van pyn en chaos in sy boek *The five things you cannot change and the happiness we find by embracing them* (2005). Die vyf dinge wat ons nie kan verander nie, sê hy is die volgende:

- *Everything changes and ends* (2005:3)
- *Things do not always go according to plan* (2005:20)
- *Life is not always fair* (2005:34)
- *Pain is part of life* (2005:47)
- *People are not always loyal all the time* (2005:65)

In die taal van Rendle skryf Richo dat nuwe moontlikhede oopbreek wanneer jy 'n *onvoorwaardelike JA sê vir 'n voorwaardelike bestaan* (2005:101)

Renda Leon vat dit baie mooi saam in die volgende aanhaling uit Richo (2005:159):

As I say yes to the givens of life, may I live in conditional awareness of being held with love by a caring presence that never deserts me, and may I hold others in such a way that they begin to trust that presence too.

Rendle help ons baie met sy voorstelling van die emosionele siklus van verandering. Leiers moet onthou dat hulle die gemeente gewoonlik voor is in die proses en daarom baie mooi moet luister en bedag daarop moet wees om nie die gemeente te verloor nie (1998:110). Maar nog belangriker is dat leiers hulleself nie in die proses moet verloor nie. Dit is van kardinale belang dat leiers hulleself sal versorg, tyd sal maak vir hulle eie helingsproses, eerlik sal omgaan met hulle emosies en hulle persoonlike pad (*journey*) sal stap (1998:127).

Prakties Teologiese Refleksie

Leiers wat dink hulle weet wat om te doen en hoe die pad vorentoe gaan lyk in 'n oorgangsfase, leef heel dikwels in ontkenning. Uit bogenoemde studie is dit duidelik dat die gevaarlikste ding wat mens in tye van oorgang kan doen, is om te vinnig probleme te identifiseer en dan maklike antwoorde te gee. In retrospek sien ons dat Studentekerk se situasie veel meer kompleks was as om na maklike oplossing te gryp.

Wat leierskap betref is dit duidelik dat daar van buite op 'n meganiese wyse na die situasie gekyk is. Rendle (1998) help ons met sy lineêre en chaotiese lense. Dit is duidelik dat maklike

antwoorde aan 'n komplekse situasie toegedig is. Daar is eers gevra *wat* fout is. Die afname in getalle is onder andere toegedig aan swak prediking. Na die *wat* is gevra *wie* die probleem is – sonder om direkte aantuigings te maak is geïnsinier dat die leraars nie die wa deur die drif kon trek nie (vgl Rendle:1998).

Rendle (1998) het ons as leiers egter gehelp om ons eie pyn en broosheid te omhels en buite die *boks* te dink. Ons moes die breër konteks in ag neem, die verskuiwe op die kerklike speelveld na 1994 op Stellenbosch in ag neem (vgl Gensicke se navorsing). Ons het ontdek dat 'n gemeente wat haar eie broosheid omhels, dit makliker maak vir ander gemeentes wie ook deur moeilike omstandighede gaan om hande te vat. So het Studentekerk se krisis 'n geleentheid geword om 'n gasvrye ruimte te skep waar die VGK met groter vrymoedigheid saam met ons wou werk as met ander gemeentes wat vanuit mag en invloed opereer.

Die leiers het eerliker met hulleself begin leef en die predikante het begin reis saam met beraders (sielkundiges) wat hulle gehelp het om hulleself beter te versorg en hulle identiteite opnuut te vind binne hierdie wildernis. Dit het nuwe kreatiwiteit by die predikante losgemaak.

3.5 Die viering van ons diversiteit – Armour en Browning

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Hy roep ons verder binne 'n bepaalde *konteks*.

Toe Studentekerk besluit het om op haar eie te gaan, het haar konteks baie verskraal. Die keuse vir 'n kategoriale model van bediening het die interaksie met ander generasies uitgesluit, aangesien 'n kategoriale model 'n homogene gemeenskap veronderstel. Ook die stem van God deur ander generasies het hierdeur stil geword en het Studentekerk haar binne die groter gemeenskap al hoe meer gemarginaliseer.

Ons leef in Suid-Afrika binne soveel uiterstes. Diversiteitsbestuur is een van ons grootste uitdagings. Anders as Europa en ander ontwikkelde dele van die wêreld, word ons in Suid-Afrika binne dieselfde gemeenskappe gekonfronteer met pre-modernisme, modernisme, sowel as post-modernisme. Hierdie realiteit word nog meer kompleks as ons sien hoeveel kulture daar in een gemeenskap geakkommodeer moet word. Dan praat ons nog nie van persoonlikheidsverskille en die diversiteit in spiritualiteit nie.

Die gevaar binne bogenoemde scenario is dat die diversiteit geïgnoreer word en ons die situasie as 'n homogene gemeenskap wil bestuur. Dit bring geweldige konflik en verskeuring. Mense vorm “klike” waar belange groepe groepeer en hulle teenoor ander opstel. Die ander gevaar is dat ons leer om gemaklik te raak binne 'n sekere sisteem van denke wat die grootste gros mense die beste pas en kies dan om daarvolgens te handel. Dit raak dan heel dikwels 'n geslote sisteem wat min ruimte bied vir gasvryheid. Buitestanders wat kom kyk en kom kuier voel dan ontuis, omdat daar nie ruimte is vir andersdenkendes nie.

Binne 'n diverse kultuur waar ons gemeente/kerk wil wees, vra dit baie goeie leierskap en bestuursvaardighede. In so 'n gemeenskap het ons leiers nodig met onderskeiding en 'n sensitiwiteit vir mense en hulle omstandighede. Armour en Browning se *Systems-Sensitive Leadership* (1995) help ons om 'n greep te kry op die verskillende sisteme waarin mense leef. Binne hierdie diversiteit van sisteme waarin ons leef, is daar mense wat net *oorleef*. Hulle is arm, werkloos, word bedreig deur ernstige siektes – hulle weet nie of hulle môre oggend gaan wakker word nie. 'n Volgende groep mense se grootste behoefte is *sekuriteit*. Hulle is net besorg oor hulle eie veiligheid. 'n Volgende groep mense soek *mag*, wil in beheer wees; 'n ander groep soek na *waarheid*; ander is besorg oor *effektiwiteit* en smag na die aktualisering van hulle drome. 'n Ander groep soek weer na *intimiteit*, waar 'n volgende groep weer die *holistiese* prentjie raaksien en besorg is oor die uitwerking van globalisering en “global warming” op die ganse mensdom.

Vervolgens 'n kort opsomming van die verskillende sisteme volgens Armour en Browning om ons 'n helderder prentjie te gee van die diversiteit waarbinne ons leef:

Sisteem 1 – Oorlewing

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is hulle fisiese oorlewing te midde van onmiddellike bedreigings vir hulle lewe. Mense in hierdie sisteem groepeer hulleself in groepies wat saam soek na kos, water en skuiling. Die tipiese voorbeeld hiervan is die haweloses in ons eie dorp wat saam loop, vir kos bedel en saans iewers saam skuiling soek. Hulle familie uitdrukking is 'n saam soek na die nodigste waarvan kos die belangrikste is – almal in die gesin help daarmee. Daar is byna geen geestelike belewenis van hierdie mense nie. Tydens rampe sal hulle oorlewingsgesentreerde gebede bid. Mense in hierdie sisteem leef in 'n wêreld van onmiddellike nodighede. Hulle lewer geen bydrae tot die fisiese welwese van die samelewing nie. Hulle het geen sin vir beginsels of verantwoordelikheid teenoor ander nie (1995:53,123). Vir ons is hulle die “ander” – buite sig van die gemeente.

Sisteem 2 – Sekuriteit

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is mense wat harmonie met die groter magte en gode soek. Hulle persoonlike veiligheid in 'n wêreld van onsienlike kragte en magte is belangrik. Hulle organiseer hulleself in vorms van families of stamme. Daar is 'n mate van hiërargie in die leierskap wat gewoonlik 'n kring van ouderlinge is wat die gemeenskapslewe regeer en die tradisies beskerm. Hulle godsdiensuitdrukking sentreer om 'n immanente God wat naby aan hulle alledaagse lewe is. Die rol van middelaars, soos priesters, speel 'n belangrike rol in hulle gemeenskap. Hulle het 'n sterk sin vir wonderwerke en die misterie van die natuur. Hulle gedy in 'n atmosfeer van ryk seremonies, rituele en simboliek. Hulle is groeps-mense wat negatief reageer teenoor individualisme. Hulle bied min ruimte vir vryheid, is baie bygelowig en dink glad nie krities nie (1995:57,124). Goeie lojale studente uit hierdie gemeenskappe het kom inval by Studentekerk, maar getalle gewys was hulle baie min.

Sisteem 3 – Mag

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is fisiese veiligheid binne die aangesig van vyandige menslike magte. Mense in hierdie sisteem organiseer hulle binne 'n piramidale hiërargie waar vorregte en weelde net beskore is vir hulle aan die bo-punt van die piramide. Leierskap is die van 'n “moeilike baas” wat met 'n sterk yster hand regeer. Families veg saam teen bedreigings van buite. Seuns word taai groot-gemaak, terwyl vrouens nie veel

geag word nie en as 'n gebruiksartikel gesien word. Wat hulle geestelike belewenis betref word God gerespekteer vir Sy krag en mag. Hierdie sisteem word gekenmerk deur mag en beheer. Leierskap beheer dan ook transformasie. Ongedissiplineerdheid kan 'n groot probleem raak binne die sisteem. Hulle verloor baie maklik sig op genade en deernis (1995:65,125).

Sisteem 4 – Waarheid

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is morele en sosiale stabiliteit in 'n wêreld van hedonisme, passie en geweld. Leierskap in hierdie sisteem is gewoonlik sterk outoritêr en word slaafs nagevolg sonder bevraagtekening. Huis word gesien as 'n plek waar sterk morele beginsels vasgelê word. Vroue word gesien as 'n verbondsgenoot, maar is ondergeskik aan die man. Wat die geestelike belewenis betref word God gesien as die transendente outeur van Waarheid en die Ewige Skepper. Respek vir die Bybel en Skrifgesag staan voorop. Eenvoud en reinheid in aanbidding is belangrik. Mense in hierdie sisteem is hardwerkend, lojaal aan mekaar en handhaaf die status quo. Waarheid, geregtigheid en hoë morele waardes kenmerk die karakter van hierdie mense. Hulle bou sterk gemeenskappe, maar sien alles as wit en swart. Hulle loop gevaar om baie burokratiese te wees (1995:77,127). Dit is die legitimerende identiteit sisteem wat so 'n sterk rol gespeel het voor en na 1986. Dit is verwerp na 1994 en vandaar die krisis in die gemeente.

Sisteem 5 – Effektiwiteit/aktualisering

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is persoonlike effektiwiteit en bereiking van doelwitte. Dit skep organisasies wat soek na bekwaamheid, effektiwiteit en doeltreffendheid. Missiestellings, doelwitte, strategiese denke, visionering is krities om die organisasie se fokus te bly behou. Leiers in hierdie sisteem is mense wat dinge kan laat gebeur en resultate kan waarborg. Hulle is nie “base” nie, maar eerder mentors, afrigters. Familie is in die vorm van 'n kern – pa, ma en kinders. Daar is nie sprake van 'n uitgebreide familie nie. Vrouens is die mans se gelyke en het hulle eie professionele lewe. Daar is druk op kinders om te presteer en word in die “regte” skole geplaas. Daar is min familie kohesie. Elkeen se programme is so vol – hulle doen hulle eie ding. Geestelike belewenis in hierdie sisteem getuig van die suksesgedreweheid van die res van hulle lewe. Mense soek 'n professionele benadering in hoe die kerk bestuur en hoe na die gemeenskap uitgereik word. God word as 'n vriend en gids

gesien. Persoonlike wandel met God is belangrik. Dit is sonde om te faal om by jou potensiaal uit te kom. Die karaktertrekke van hierdie sisteem is professionaliteit, status simbole, en 'n vol program. Nuwe idees word die heel tyd ondersoek. Materiële gemak is deel van die woordeskat. Mense in hierdie sisteem is innoverend en ondersoek graag nuwe moontlikhede. Hulle is ambisieus en uitkoms gebaseerd. Hulle val egter maklik in die slaggat van materialisme. Hulle kan so sukses gedrewe raak dat verhoudings skipbreuk lei (1995:89,128). Die grootste gedeelte van Moederkerk lê in hierdie sisteem.

Sisteem 6 – Intimiteit

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is bande van intimiteit en onderlinge ondersteuning binne 'n onsensitiewe wêreld waar vervreemding en uitbuiting plaasvind. Mense vorm klein groepe waar gelykheid beleef word en versorging plaasvind. Daar is geen hiërargie in die leiersruktuur nie. Leierskap funksioneer op 'n plat vlak in die vorm van fassilitering wat gedurig roteer. Besluite word meestal op 'n konsensus basis geneem. In die familie is almal op dieselfde gelyke vlak. Vrouens behou dikwels hulle nooiensvan. Ouers skep 'n ruimte waar kinders emosioneel gekoester voel en die ruimte het om hulle eie opinies te gee. Familie-aktiwiteite is deel van die kalender en word met opgewondenheid verwag. God word gesien as die Heler en Versoener. Aanbiddingsgeleenthede moet ruimte skep waar almal welkom is en daar geen veroordeling is nie. Aanbidding moet introspektief wees en mense help om met deernis te gaan leef teenoor hulle wie uitgeskuif word deur die samelewing. Mense in hierdie sisteem leer die beste binne 'n interaktiewe omgewing. Hulle gee om vir mense wat slagoffers is van misbruik en trauma. Hulle voel sterk dat alle mense as gelykes behandel moet word. Hulle voel sterk teen alle vorms van elitisme. Onsensitieweit teenoor ander, en rassisme is nie deel van hulle mondering nie. Hulle is sterk ingestel op die welwese van ander en werk na 'n gesonder planeet vir die geslagte wat kom (1995:103,130). Daar is 'n al groter behoefte aan 'n sensitieweit vir hierdie sisteem binne ons geledere.

Sisteem 7 – Holisme/sinergie

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is die bewustelike teenwerking van 'n gepolariseerde wêreld met rigiede standpunte wat uitloop op strafkampe in 'n

oorloggeteisterde samelewing. Die wêreld binne hierdie sisteem is uiters buigbaar en kan maklik herstruktureer. Daar is ook groot buigsaamheid in die familiestruktuur. Rolle verander soms en daar is min druk om te konformeer aan tradisionele rolle. Leierskap word gekenmerk deur groot plooibaarheid. Besluitneming vind in 'n organisasie plaas waarbinne informasie netwerke almal saambind in 'n neutrale struktuur. Spiritualiteit binne hierdie sisteem soek God as die groot Integreerder wat alles saambring na een groot geheel. Hulle hou daarvan om ander geloofstradisies te ondersoek. Sonde is vir hulle kortsigtigheid vir wat onsensitiwiteit op die langduur aan ander kan doen. Mense in hierdie sisteem sien die groter prentjie. Hulle het wye belangstellings en is gefassineerd deur volumes informasie. Hulle het 'n geweldige openheid teenoor mense wat anders as hulle is (1995:113,131).

Sisteem 8 – Globale prentjie

Die primêre bestaanswerklikheid van mense in hierdie sisteem is die vestiging van 'n bewustheid dat die totale mensheid aan een ras behoort, in een dorp woon en gelyke toegang het tot al die planeet se bronne en saam werk aan die versorging van die aarde. Op 'n organisatoriese vlak vorm mense in hierdie sisteem alliansies van hoogs gediversifiseerde elemente wat met hulle ekspertise meewerk aan die oplossing van probleme veel groter as die van etnisiteit en op nasionale vlak. Leierskap is die van samewerking op die hoogste vlak wat makro-vraagstukke oplos. Daar is by hulle min tradisionele familiebande. Kinders word grootgemaak as “kinders van die wêreld”. Min klem word op etnisiteit en nasionalisme geplaas. Wat die geestelike betref word God gesien as die Wese agter alle wesens. Die spirituele het 'n baie sterk metafisiese inslag. Die wonder en misterie van die natuur soos in sisteem 2 gevind, vind ook hier neerslag. Hierdie sisteem word gekenmerk deur 'n sterk sensitiwiteit vir die omgewing, die heelal en 'n ruimte vir alle mense. Hoogs ontwikkelde tegnologie gee die deurslag in hierdie sisteem (1995:120,133).

Amour en Browning help ons geweldig met hierdie indeling van die verskillende sisteme. Binne 'n gemeente opset kan ons egetr die fout maak om vir een sisteem te kies en alles wat ons doen daarvolgens in te rig. Dit kan dan gebeur dat almal wat nie daarin inpas nie, hulle goed vat en loop, of ander verdra dit maar ter wille van 'n plek hê om aan te behoort, maar voel nie tuis

nie. Ander weer wat baie sterk voel oor diversiteit sal na een of twee besoeke net nie weer kom nie en 'n ander tuiste gaan soek.

Wanneer gemeentes die diversiteit binne hulle gemeenskap ontken en 'n homogene gemeenskap daar wil stel, loop hulle gevaar om hulle geloofwaardigheid in die samelewing te verloor. 'n Gasvrye gemeente maak ruimte vir verskillende belewenisse en vra uiters goeie en aanpasbare leierskap!

Prakties Teologiese Refleksie

Armour en Browning se *Systems-Sensitive Leadership* (1995) help ons om 'n prentjie te kry van 'n diverse samelewing waarin ons leef. Dit bied waardevolle gereedskap om te verstaan hoekom Studentekerk nie meer kon aangaan soos dit was nie. Dit gee mens verder insig in die feit dat Moederkerk haar binne 'n diverse sisteem bevind en die uitdaging van goeie leierskap voorop staan.

Alhoewel Armour en Browning die sisteme uitmekaar hou, bestaan daar min plekke waar sisteme so geslote is soos wat dit aan ons voorgehou is. Studentekerk was egter een van hierdie geslote sisteme die afgelope 20 jaar. As kategoriale gemeente het die gemeente uit slegs geselekteerde studente bestaan en was daar 'n tyd toe dit baie goed so gefunksioneer het. Met die afname in getalle en die ontstaan van ander studentebedieninge op die dorp, is hulle gedwing om weer te besin oor haar kategoriale aard. Daar is gevind dat studente 'n al hoe groter behoefte het om saam met gevestigde lidmate te aanbid in 'n meer “normale” gemeente opset. In samesprekings oor 'n volhoubare studentebediening, is daar saam met die VGK ooreengekom op drie waardes vir so 'n bediening, naamlik dat dit *inter-generatief en multi-kultureel* moet wees en *ruimte* moet skep vir *verskillende aanbiddingstyle*.

Met die samesmelting van Moederkerk en Studentekerk aan die begin van 2007, het hulle hierdie drie waardes van diversiteit omarm. Die feit dat studentebediening nou deel van 'n groter gevestigde gemeente is, help ons om die bediening meer inter-generatief te benader. Al hoe meer studenteaksies en gemeenskapsbetrokkenheid is inter-generatief en kan ouer lidmate as mentors optree vir studente. Ons verbintenis met die VGK Stellenbosch help ons met die

inter-kulturele aard. Straatlig bediening speel 'n verdere belangrike rol om hierdie waarde 'n al groter werklikheid te maak. Die Studentekerk gebou is her-ingerig om 'n vriendeliker en meer informele atmosfeer te skep. Die naam van die gebou staan bekend as *Kruiskerk* en is die informele ruimte van die groter gemeente. Hier word uit en uit informele dienste gehou wat die derde waarde van ons droom om 'n meer volhoubare studentebediening te vestig, omarm naamlik *ruimte vir verskillende aanbiddingstyle*. Die Moederkerk gebou is dan die formele ruimte. 'n Derde ruimte, naamlik die Hofmeyersaal is nou so pas voltooi. Hierdie ruimte bied die geleentheid vir tiener- en familiedienste asook 'n alternatiewe interaktiewe diens in die idioom van die *emerging church*. Die ruimte is ook uiters geskik vir gemeente feeste en Bybelskool geleenthede.

Die diversiteit word verder uitgebrei deur 'n groter bedieningspan met komplementerende gawes, passies en style. Roxburgh (2000) se *digter, profeet, apostel en pastor* help ons om die diversiteit in die span te omhels (vgl 3.4).

Moedergemeente bevind haar hoofsaaklik in sisteem 5 volgens Armour en Browning. Binne 'n kultuur van effektiwiteit en prestasie, moet die leierskap daarop bedag wees dat doelgedrewendheid nie verhoudings skaad nie. Daar is 'n al groter behoefte aan intimiteit (sisteem 6). Die gemeente het met die samesmelting 'n makrogemeente geword wat intimiteit op 'n globale vlak baie moeilik maak. Daarom is die ontwikkeling van kleingroepe hier van kardinale belang. Die ontwikkeling van familiegroepe in die plek van die ou wykstelsel wat uitgedien is, is ook hier belangrik. Daar is 'n al groter bewuswording van die natuur en die bewaring van ons planeet. Leierskap moet dus bewus wees van hierdie mense en die gemeente sensiteer vir haar verantwoordelikheid teenoor die omgewing (sisteem 7). Aangesien Moederkerk 'n groot gedeelte van die akademici verbonde aan die universiteit bedien, asook van die hoogs professionele mense in die privaatsektor, is daar 'n kontingent van lidmate in sisteem 8 wat op 'n globale vlak by hoogs gesofistikeerde sisteme betrokke is. Baie van hulle is dikwels op die rant van die kerk, maar kan waardevolle insette lewer in die gemeente.

Gegewe bogenoemde diversiteit in die gemeente, moet die leierskap daarop bedag wees dat die gemeente haar bevind binne 'n breër gemeenskap waar daar mense is wat hulle in sisteem 2, 3

en 4 bevind. Die feit dat ons 'n studentedorp is en mense van oral in ons land, kontinent en die wêreld hier saamtrek, moet ons nog meer sensitief wees vir die mense wat voor ons sit, aangesien dit dikwels die hele spektrum van sisteme dek.

Die gevaar in die bestuur van die sisteemteorie is dat mens alles vir almal wil wees en dan in die proses niemand tevrede stel nie. Aan die ander kant het ons gesien dat 'n gemeente baie eksklusief kan raak as dit op een sisteem fokus (soos Studentekerk destyds). Wat Moederkerk dus nodig het is om binne 'n gefokusde sisteem waar die grootste gros van lidmate sorteer, die gemeente te begelei in verdraagsaamheid en openheid om mense uit ander sisteme te verwelkom en toe te laat dat hulle die gemeente se visie verruim. Gasvryheid bly een van die kernwaardes om mense deel van die geloofsgemeenskap te maak. Sisteem 5 kan mense uit ontwikkelende dele van ons gemeenskap maklik afskrik en uitsluit – veral omdat verhoudings in sulke gemeenskappe voorop staan voor die afhandeling van take. In ons ekumeniese verhoudings en veral ons verhouding met die VGK moet ons leer om buigsaam en akkommodierend te wees. Ons mag nooit so selfversekerd raak dat ons ons eie kwesbaarheid en gebrokenheid vergeet nie. Dis juis ons erkenning van ons eie swakhede en tekortkominge wat 'n eerlike en gasvrye ruimte skep waar almal tuis voel.

3.6 God skep uit niks – Jesaja 65

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Hy roep ons verder binne 'n bepaalde konteks. Binne hierdie konteks praat God met ons deur die *Woord en tradisie*. Studentekerk het egter op so 'n punt gekom dat hulle God se stem nie meer duidelik kon hoor nie. Hulle is so verblind deur hulle omstandighede dat God se Woord vaag en die tradisie sinneloos geword het.

Jesaja 65:17-25⁸ gee vir ons perspektief op 'n vasgeloopte situasie. Jes 65 is deel van Trito Jesaja en kan geplaas word 515-450 vC. Die volk is toegelaat om terug te keer uit Ballingskap onder heerskappy van die Persiese Koning Kores wat die Babiloniërs verslaan het in die jaar 538 vC. Met hul terugkeer vind ons die geloofsgemeenskap in 'n desperate situasie – die ekonomiese en sosiale omstandighede was baie moeilik – daar was geen infrastruktuur nie – hulle bevind hulle tussen die ruïnes van 'n verwoeste stad. Die profete het 'n glorieryke dag voorspel met die terugkeer uit ballingskap. Hulle het verwag God gaan die Dawidiese Ryk herstel. Maar 20 jaar nadat die Here hulle teruggebring het, was die stad steeds in ruïnes, die tempel is steeds in puin en die mense is plat teen die grond. Daar was geen teken van 'n nuwe koninkryk nie. Die mense was gereed om op te gee op God.

Dit was Haggai en Saggaria wat rondom 520 vC die mense begin organiseer het om die tempel te herstel wat eers 5 jaar later realiseer; met steeds nie 'n nuwe koninkryk nie, steeds nie 'n nuwe koning nie. Serrubabel, die enigste nasaat van Dawid en aangewese koning het van die toneel verdwyn en verdiep die krisis van die volk. Te verstane dat die ou gewoontes van Baäl-aanbidding en die verering van nuwe gode van die Babeloniërs weer kop uitgesteek het onder die mense. Dit was alreeds weer 'n geslag of twee verwyder van die groot daad van God om hulle voorvaders te laat terugkeer na die land. Die beloftes van God was ook al weer verder verwyderd van hulle.

Jes 65 is die klimaks van hernude beloftes van restourasie, van nuutmaak (Jes 56-66). Die enigste van twee plekke in Ou Testament wat praat van *nuwe hemel en nuwe aarde* vind ons in Jes 65 en 66. In die Nuwe Testament kry ons dit in Open 21 wat 'n apokaliptiese boek is – hier is dit toekomsvoorspelling wat letterlik iets van die hiernamaals wil kom sê. Die profeet wil egter nie die volk paai nie. Jes 65 is eerder 'n stuk poësie, 'n metafoor wat kom sê God werk in die geskiedenis, nou, hier. Daarom is dit dus belangrik dat wanneer ons die teks wil vertaal na ons situasie ons dieper sal kyk – *Wat is God besig om te doen? Wat gaan hier aan? Waar is God?* Die volk het alle rede om dit te vra. Ons gemeenskap kan dit met alle reg vra.

---

⁸ Sien kommentaar van Dennis Bratcher (2006) as deel van kommentaar op die teksgedeeltes vir die 25ste Sondag van Koninkrykstyding by <http://www.cresourcei.org/lectionary/YearC/Cproper28ot.html>. Afgelaai van die internet op 12 November 2007.

Die volk van die Here het Hom nie in die puin, tussen die ruïnes van Jerusalem, gekry nie. Hulle het steeds gedink sy woonplek is in die tempel en sy teenwoordigheid in die afstammeling van Dawid op die troon. Na 20 jaar se soek tussen die puin, van op die punt staan om maar liewers te vergeet, om eerder 'n beeld in die hoek staan te maak wat jy kan sien en daarvoor te buig, kom die profeet beslis nie met paai woorde, met maklike antwoorde nie.

Die **eerste ding** wat Jesaja wil kom sê, is om die volk attent te maak op 'n GOD wat dáár is waar ons Hom dikwels nie soek of verwag nie. Hy roep na óns wanneer ons te verlam is om enige iets te sê, of wanneer ons selfs in ons selfgesentreerdheid nie eers aan Hom dink nie (Jes 65:1,24). Hoor Hom in Jes 65:1 –

Ek het my wil geopenbaar aan 'n volk wat nie na My gevra het nie, Ek het My laat vind deur mense wat nie in gebed na My gesoek het nie. Vir 'n nasie wat My nie aangeroep het nie, het Ek gesê: HIER IS EK! HIER IS EK!

Die **tweede gedagte** uit die Skrifgedeelte is dat God uit vasgeloopte situasies, uit chaos kan skep (Jes 65:17). Dis hoe die Skepper God Hom deur die eeue openbaar. Dis hoe ons Hom leer ken in Gen 1 en 2 – *jwhw* wat uit niks uit skep. Die woord *barag* wat “skep” beteken is dieselfde woord waarmee God aan die begin skep. Dis 'n *teologiese* woord – 'n woord wat praat oor God, want die woord *barag* het in die Hebreeuse Bybel nét GOD as subjek. Dis net God wat kan *barag*. Net God kan skep, uit niks uit. Enige egte nuutheid, oorspronklikheid wat kan en wil, kan nie uit mense kom nie, maak nie saak hoe regverdig hulle is nie. Enige nuutheid in hierdie gemeenskap is die werk van God.

Die alternatiewe teks wat saam met Jes 65 in die leesrooster aangebied word, nl Luk 21 blyk eerder nader aan ons werklikheid te wees. Ons kry hier in die profetiese rede amper 'n Saterdag Byvoegsel met die opsomming van die nuusgebeure die afgelope week:

Op die aarde sal daar radeloosheid onder die volke wees uit angsk vir die gebulder van die see en sy vloedgolwe. Die mense sal beswyk van vrees en spanning oor die dinge wat oor die hele wêreld aan die kom is . . . (Luk 21:26).

Maar dan lyk dit vir my kry ons hier die sleutel vir die verstaan van Jes 65 as ons in Luk 21:28 lees:

As hierdie dinge begin gebeur, staan dan regop en lig julle kop op, want dan is julle verlossing naby.

Jesus val Homself in die rede en deel met sy dissipels 'n beeld. Die prentjie wat Hy sien, is 'n vyeboom wat begin uitloop. As dít begin gebeur, wat is aan die gebeur? Dit is God se somer wat aan die kom is, dit is tekens van nuwe lewe (Vgl Jes 65:22).

Prakties Teologiese Refleksie

Gegewe die vasgeloopte situasie van Studentekerk, bied Jes 65 en Luk 21 as alternatiewe tekste hoop op die uitsigloosheid. Dit is bemoedigend om te hoor dat God na óns roep wanneer ons enersyds te verlam is om enige woord uit te kry, of andersyds in ons moedeloosheid so selfgerig geraak het dat ons niks en niemand meer raaksien as bloot ons eie probleme nie. Dis bemoedigend om te weet dat God ons nie vergeet het nie en dat Hy juis in en deur ons nuut wil skep.

Straatlig, die verhouding met die VGK wat meegehelp het om 'n veilige ruimte van vertroue binne die NGK en VGK se ringe te skep sodat ons verlede jaar 'n Verenigde Ring kon vorm, en eventueel die samewerking met Moederkerk wat uiteindelik in eenwording uitgeloop het met nuwe energie binne 'n predikantespan, die herinrigting van Studentekerk as Kruiskerk, die ontwikkeling van die Hofmeyrsaal, predikante wat volgens hulle gawes en passies kan bedien, is tekens van God se somer, God se *barag* uit chaos en vasgeloopte situasies.

HOOFSTUK 4 – HIPOTESE

In hierdie hoofstuk word ses hipoteses gevorm aan die hand van ses probleemstellings wat uitgewerk is aan die hand van die verhare van Studentekerk en Moederkerk. Hierdie probleemstellings is ge-evalueer aan die hand van boeke wat gedurende die studies bestudeer is. Hendriks se model van die *doen van teologie* (2004:34) is deurgaans as uitgangspunt gebruik.

4.1 Die vasgelooptheid het ons gedwing om weer ons konteks ernstig op te neem

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofsgemeenskap

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit beteken dat jy jou konteks ernstig moet opneem, en moet weet wat aan die gebeur is in die wêreld om jou. *Om te weet wie jy is moet jy weet waar jy is*, het iemand eendag tereg opgemerk.

Studentekerk se vasgeloopte situasie het leiers gedwing om met nuwe oë na die situasie te kyk. 'n Veranderende wêreld het haar laat raaksien dat sy nie meer die enigste rolspeler op die dorp is ten opsigte van studentebediening nie. Sy moes haarself posisioneer tussen 'n klomp onafhanklike kerke. Dit het haar gedwing om prosesmatig haar eie identiteit te herontdek. Om *oop en eg met deernis* te leef het haar met nuwe oë na haar konteks laat kyk.

4.2 Krisisse laat ons mense in nood raaksien en help ons om met groter bewustheid ons eie gemeenskap te versorg

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofsgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n *geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe*. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap

waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef . 'n Gerigtheid op die Koninkryk voorkom selfgesentreerde kerkisme.

Die krisis, die vasgelooptheid van Studentekerk ten opsigte van getalle, onbenutte en onfunksionele geboue en hiermee saam 'n stuk selfkritiek as gevolg van negatiewe persepsies, het haar al hoe meer haar eie broosheid laat beseef. Dit het die ruimte en openheid geskep om haar te ontferm oor die haweloses in die dorp deur middel van die Straatlig projek. Hierdie projek fokus op die bykans 120 haweloses in Stellenbosch. Op 'n Dinsdag- en Donderdagaand word daar programme vir hulle aangebied in die kerk en kry hulle iets om te eet. Sondagaande woon hulle die eredienste by wat vir hulle 'n tuiste geword het en drink na kerk saam met die gemeente koffie in die Khaya. Verskeie mense is reeds deur rehabilitasie programme. Van die haweloses het permanente blyplek gekry en werkskeppingsprojekte bring nuwe hoop.

Die krisis rondom versorging van die studente wat die eredienste in Moederkerk bywoon, is opgelos toe die Ring die besluit dat slegs Studentekerk die studente mag bedien, herroep het. Studentekerk het waardevolle insette vir Moederkerk gelewer ten opsigte van versorgingstrukture na die samesmelting van die twee gemeentes. Studentekerk het deur die jare goeie versorgingstrukture gehad en het dit onmiddellik help implementeer. Teen Junie 2007 was daar meer as 600 studente opgevang in kleingroepe met meer as 50 toegewyde leiers. 120 studente het hulle aangemeld om leiers by die eerstejaarskampe in 2008 te wees. Die krisis waardeur die gemeente gegaan het, het beslis nuwe energie vir versorging losgemaak. Die Familiebediening met die vestiging van familiegroepe is een van die fokusareas vir 2008 om die versorging ook na die gevestigde lidmate uit te brei. Om behoorlik op 'n gesonde wyse in die gemeenskap betrokke te wees, is dit noodsaaklik dat lidmate versorg is en geestelik gesond is om ander te gaan dien en te bedien.

4.3 'n Vasgeloopte situasie laat kyk jou nuut na jouself, ander en God

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe
- **op die handeling van die Drie-enige, missionêre, God**

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God (2004:34). Mense se betrokkenheid in kerk en samelewing het dus alles te make met hulle *roeping*.

Dit is inderdaad so dat Studentekerk se vasgeloopte situasie haar nuut na haarself, ander en God laat kyk het. Studentekerk het besef dat sy in gebrokenheid 'n ander rol te vervul het, en het op die wyse opnuut haar roeping ontdek. Straatlig en die verhoudings wat met die VGK gevestig is, het al hoe meer bruin en swart studente die vrymoedigheid gegee om eredienste by te woon en deel te raak van aksies en uitreike. Hierdie verhoudings is verder verstewig toe Studentekerk en die Rynse Kerk in 2005 saam Pinkster gehou het met dr Allan Boesak as die prediker. Al hierdie gebeure het Studentekerk 'n sleutelrol laat speel in die vorming van die Verenigde Ring op Stellenbosch en het haar roeping in die gemeenskap kom herbevestig.

4.4 Goeie leierskap is om eerlik te wees met wat jy nie weet nie, en te waag

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofsgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe
- op die handeling van die Drie-enige, missionêre, God
- **wat uit die toekoms vir ons wink om sy Ryk sigbaar te maak (verbeelding, visie)**

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Die droom van God se Koninkryk energieer mense en die Heilige Gees inspireer hulle. Ons hoor hier iets wat te make het met *visie*. Visie is die “uit die toekoms” trekrag van die

Koninkryk van God. God werk met 'n plan en een van die grootste genadegawes aan ons is dat God mense gebruik om sy plan uit te voer. God het deur die geskiedenis *leiers* opgerig om sy volk te rig op die plan wat Hy vir hulle het. Hy doen dit steeds vandag!

Uit die studie van boeke oor leierskap blyk dit duidelik te wees dat leierskap in oorgangstye vir *eerlikheid* vra. Leiers moenie voorgee dat hulle weet nie. Die wenslikheid is eerder om jou eie gebrokenheid en pyn, asook die van jou gemeente te omhels en te bid om onderskeiding om in die wildernis nuwe kreatiwiteit en lewe te ontdek.

4.5 Die samesmelting het ons uitgedaag om met meer as een sisteem te werk – dit verhoog gasvryheid en diversiteit

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofsgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe
- op die handeling van die Drie-enige, missionêre, God
- wat uit die toekoms vir ons wink om sy Ryk sigbaar te maak (verbeelding, visie)
- **wat tot ons kom in ons konteks (intuïsie, analise, aksie)**

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Hy roep ons verder binne 'n bepaalde *konteks*.

Die samesmelting met Moederkerk het Studentekerk weer binne 'n diverse kultuur geplaas waar studente binne 'n intergeneratiewe opset bedien kan word. Studentekerk bring aan die anderkant 'n multi-kulturele karakter by die gevestigde gemeente met haar verbintenis met die VGK en die opdrag op die VG studente te bedien. Verskillende aanbiddingsruimtes skep ruimte vir verskillende spiritualiteit style. Hierdie diversiteit dwing die nuwe gemeente om met meer as een sisteem te werk en so 'n groter gasvrye ruimte te skep.

4.6 Moeilike situasies laat ons die skatte van die Skrif en tradisie nuut ontdek vir ons tyd

- Teologie is die proses van onderskeiding wat plaasvind in die geloofsgemeenskap
- as geloofsreaksie in die publieke lewe
- op die handeling van die Drie-enige, missionêre, God
- wat uit die toekoms vir ons wink om sy Ryk sigbaar te maak (verbeelding, visie)
- wat tot ons kom in ons konteks (intuïsie, analise, aksie)
- **wat tot ons kom in die Skrif, konfessies en tradisie (herinnering)**

Prakties teologiese metodologie, soos verduidelik deur Hendriks (2004:34) soek ten diepste na die onderskeiding van die wil van God binne die geloofsgemeenskap. Dit vind plaas as 'n geloofsreaksie binne geloofsgemeenskappe. Mense se betrokkenheid in 'n geloofsgemeenskap waar daar geloofsgroei en versorging is, lei gewoonlik tot betrokkenheid in die gemeenskap waar hulle hulle geloof in die praktyk gaan uitleef. Dit is 'n reaksie op die teenwoordigheid van die Drie-Enige, missionêre God. God roep ons vanuit die toekoms om sy Koninkryk sigbaar te maak. Hy roep ons verder binne 'n bepaalde konteks. Binne hierdie konteks praat God met ons deur die *Woord en tradisie*. Studentekerk het egter op so 'n punt gekom dat hulle God se stem nie meer duidelik kon hoor nie. Hulle is so verblind deur hulle omstandighede dat God se Woord vaag en die tradisie sinneloos geword het.

In hierdie vasgelooptheid van Studentekerk het sy 'n wonderlike ontdekking gemaak, en dit is dat God telkens maar weer die eerste skuif maak. Wanneer ons nie meer kan nie, nie meer weet nie, *roep* Hy na ons (Jes 65:1). In die proses ontdek mense weer die skat van die Woord en word die tradisie weer bakens van hoop. Belydenisskrifte het immers deur die geskiedenis ontstaan toe volke en geloofsgemeenskappe in nood en krisis was.

BRONNELYS

Armour, MC & Browning, Don. 1995. *Systems-sensitive Leadership; empowering diversity without polarizing the church*. College Press: Joblin

Bosch, D. 1991. *Transforming Missions*. New York: Orbis

Bratcher, Dennis. 2006. *Kommentaar op die teksgedeeltes vir die 25ste Sondag van Koninkrykstyl*. <http://www.cresourcei.org/lectionary/YearC/Cproper28ot.html>

Burger, Coenie. 1995. *Gemeentes in Transito; vernuwingsgeleenthede in oorgangstye*. Lux Verbi: Kaapstad

Burger, Coenie. 2005. *Ontmoetings met die lewende God*. Lux Verbi: BM

Castells, M. 2000. *End of Millennium*. 2nd Ed Oxford: Blackwells. Chapters 1-3.

Castells, M. 2004. *The Power of Identity. The information age: economy, society and culture, volume II*. 2nd Ed Oxford: Blackwells. Chapters 1-4

Gensicke, M. 2004. *Sustainable Growth*. Navorsing as deel van doktors studies aan die Universiteit van Hamburg, Duisland

Hendriks, HJ. 2004. *Studying Congregations in Africa*. Wellington: Lux-Verbi BM

Guder, DL ed. 1998. *Missional Church*. Grand Rapids: Eerdmans

Guder, DL. 2000. *The continuing conversion of the church*. Grand Rapids: Eerdmans

Newbigin, L. 1989. *The gospel in a pluralist society*. Grand Rapids: Eerdmans

Petersen, Eugene H. 1992. *Five Smooth Stones for Pastoral Work*. Eerdmans: Grand Rapids

Rendle, Gilbert R. 1998. *Leading Change in the Congregation*. Alban Institute

Richo, David. 2005. *The five things we cannot change . . . and the happiness we find by embracing them*. Shambalala Publications. Massachuchetts

Roxburgh, Alan. 2000. *Crossing the Bridge: church leadership in a time of change*. Percept

Stark, Rodney. 1997. *The Rise of Christianity*. San Francisco: Harper Collins

Walls, A. 2002. *The cross-cultural process in Christian history*. New York: Orbis